

Midt-Telemark kommune

Budsjett 2024 og økonomiplan 2025-2027

Vedtatt i kommunestyret sak 151/23

4. desember 2023

Midt-Telemark Kommunestyre sak 151/23 – vedtak 4.desember 2023

1. Økonomiplan 2024-27 vedtas med de tiltak og økonomiske rammeforutsetninger som går fram av kommunedirektøren sitt forslag.
2. Økonomiplanen for 2024-27 vedtas med det netto rammebeløp for de 4 ulike sektorområdene som går fram av bevilgningsoversikt i drift i kapittel 5.3 i økonomiplandokumentet. (Ny ramme pr. sektor er utarbeidet etter FS vedtak 20.11.23. Oversikten liggervedlagt og erstatter tabell 12 i økonomiplandokumentet.)
3. Første året i økonomiplanen vedtas som kommunens årsbudsjett for 2024 med en samlet netto ramme til bevilgning drift på kr 821,907 mill, jfr. Bevilgning drift i kapittel 5.3 i økonomiplandokumentet, og en brutto utgiftsramme på kr 78,34 mill for investeringsbudsjettet, jfr. sum investeringsutgifter i Bevilgningsoversikt investering i kapittel 7.1 i økonomiplandokumentet.
4. Rammen for investeringer i anleggsmidler (investeringsrammen) for 2023 fastsettes til kr 74,44 mill, jfr. Linje 1 i bevilgningsoversikt investering, fordelt på enkeltprosjekter i samsvar med spesifikasjonen i kapittel 7.2.6 i økonomiplandokumentet. Kommunestyret vedtar en låneramme på kr 77,4 mill for finansiering av årets investeringsprosjekter. Kommunestyret vedtar at det i tillegg skal tas opp kr 25 mill. i startlån i Husbanken. (Se punkt 16)
5. Skatt på inntekt og formue for forskuddspliktige skatteyttere skrives ut på grunnlag av lovens maksimum.
6. **Eiendomsskatt**
Kommunestyret beholder promillesatsen for eiendomsskatt på 2023-nivå både for boliger og næring.
 - a. Det skrives ute eiendomsskatt med hjemmel i esktl. §§ 2 og 3. Eiendomsskattene skrives ut på faste eiendommer i hele Midt-Telemark kommune, jfr. § 3 a).
 - b. Det skrives ut skatt på det særskilte skattegrunnet redusert med 6 syvdeler i 2023 (overgangsregel til esktl. §§ 3 og 4 første ledd første punkt)
 - c. For utskrivning av skatt på boligeiendommer benytter Midt-Telemark kommune Skatteetatens formuesgrunnlag for de boligene hvor dette er beregnet, jfr. esktl. § 8 C-1.
 - d. Generell skattesats settes til 5,6 promille, jfr. esktl. § 13 (opp fra 4,6 promille)
 - e. For bolig og fritidseiendommer settes satsen til 3,5 promille i Midt-Telemark kommune.

- f. Skattesatsen på det særskilte skattegrunnlaget 4,6 promille
 - g. Eiendomsskatten betales i fire eller tolv terminer, jfr. esktl. § 25.
 - h. Det benyttes ikke bunnfradrag, jfr. esktl § 11.
7. Kommunestyret fastsetter satser for gebyr, avgifter og egenbetaling slik det framgår av vedlagte hefter. Endringene gjelder fra årsskiftet 2023/2024 dersom ikke annet er spesielt angitt.
8. Kommunestyret godkjenner en trekkrettighet for kassakreditt på kr 80 mill.
9. Budsjett 2024 og økonomiplan 2025-2027 vedtas med de endringene som kommunestyret har gjort.

10. Reduksjon av årsverk

Formannskapet (kommunestyret) ber kommunedirektøren legge frem en oversikt over de mer eller mindre personellressurser som hver enhet med budsjettansvar har ift sitt ansvarområde basert på en forsvarlig tjeneste og anbefalt ressursbehov relatert til faglige anbefalinger og ressursbruk iht KOSTRA (i tilsvarende like store) kommuner. Iht en omforent rutine, skal samla personellressurser utover det som et forsvarlig tjenestenivå utløser, henføres til en ressurspool. Disse ressursene beholder sin lønn, men kan gis tilbud om omskolering iht kommunens behov, tilbys andre oppgaver i kommunen, tilbys som midlertidig ressurs til andre kommuner og gis prioritet ved søknad til ledig stilling i kommunen.

Oversikten legges frem for formannskapet i møtet i februar 2024.

Kommunedirektøren skal vise status på omfanget av ressurspoolen ved hvert kvartal, og beskrive utviklingen. Dette arbeidet gjøres i samarbeid med de lokale tillitsvalgte/verneombud på de berørte enhetene og i personalrådet sammen med de hovedtillitsvalgte/hovedverneombud i det overordna perspektivet.

Dette kravet oppdateres og evt. justeres ved hvert kvartal. Kommunedirektøren sikrer forsvarlig drift av de lovpålagte oppgavene i kommunen, og oppdateres formannskap og kommunestyret om status.

Lønnsmidler for årsverkene i ressurspoolen budsjetteres på et eget ramme-/budsjettområde, slik at synliggjøring av besparelser ved omplasseringer, avgang, etc. vil vises i form av budsjettendring på slutten av året ved at ramma for budsjettområdet reduseres. Kommunestyret målsetter at bemanningsreduksjonene minst skal tilsvare helårseffekten av 4 årsverk ned for budsjett 2024, og ytterligere helårseffekten av 8 årsverk ned for hvert av årene i resten av planperioden. Basert på 800.000 kr som årsverkskostnad inkl. sosiale kostnader, målsetter derfor kommunestyret at 3,2 mill. kr skal være innsparingseffekten for 2024 og ytterligere 6,4 mill. kr hvert av de øvrige årene i planperioden.»

11. Partsarbeid, people@work og sykefravær

Kommunestyret påpeker viktigheten av god kommunikasjon og partsarbeid helt ut i den enkelte enhet og avdeling, for å klare å gjennomføre de prioriteringer og konsekvenser som vil bli vedtatt. Det jobbes videre med verktøyet people@work for å få ned sykefraværet.

12. Skolesekker til 1. klassinger

Ordningen med gratis skolesekk videreføres med støtte fra MT bredbånd og MT Energi (Under forutsetning om at Nome kommune blir med).

13. Ledere

Midt-Telemark kommune skal ved bruk av personalrådet og i samarbeid med hovedtillitsvalgte og hovedverneombud arbeide med å redusere antall ledere.

14. Fysioterapeuter

Kommunen reduserer med 2 fysioterapiårsverk fra 1.1.24. Det løses med å ikke erstatte det driftstilskuddet hvor en ansatt går av med pensjon på nyåret, samt at vi tar vekk årsverket som er knyttet til turnuskandidatordningen. Ved intern utlysning sikres det ivaretagelse av oppgavene knyttet til barn og unge. Frisklivkonseptet blir videreført.

15. Biler

Organisering og drift av bilparken skal utredes grundig. Å leie biler av lokale verksteder kan vurderes.

Kjøp av bilene etter hvert som leasingavtalen går ut og avtale med lokale verksteder om vedlikehold synes som et aktuelt tiltak.

Det bør også vurderes å invitere lokale verksteder til å komme med forslag til samarbeidsmodeller for anskaffelse og drift av kommunens biler. Vi forventer at en kan spare Kr 200 000 i 2024.

16. Startlån (se punkt 4)

Øke fra 20 til 25 millioner i startlån. Se nærmere på kriterier for startlån og vurder hvorvidt det kan være nødvendig å endre disse.

17. Leirskole

Skal til politisk behandling dersom tilbudet endres.

18. Barnehager

Beholde styrking av de kommunale barnehagene med pedagogkompetanse. Vi mener at dette kan gi økonomiske fordeler på sikt.

19. HVO

Det er behov for nært samarbeid med hovedverneombud (HVO) i det omstillingsarbeidet som skal gjøres. HVO skal ha 100% stilling, altså på likt nivå med sammenliknbare kommuner.

20. Gavekort til studenter

Studenter gis kr. 5000,- som en engangssum dersom de melder flytting til Midt-Telemark. Det settes ikke krav om kjøp av sykkel. Dette er i tråd med ønsker fra studentdemokratiet på USN.

21. Driv og Mariposa

Drøfte samarbeid med Idea kompetanse for varig tilrettelagt arbeid (de er ca. 50% statlig finansiert)

22. Oppfølging av politiske vedtak

Vi ber om at tertialrapportene skal ha et eget kapittel hvor det gjennomgås status på oppfølging av det endelige budsjettvedtaket. Vi ber også om kort skriftlig månedlig status på oppfølging av budsjettvedtaket.

23. Tiltak for å gi inndekning av redusert eiendomsskatt:

Økte frie inntekter,	2,0 mill
Økt utbytte kraft,	1,0mill
Redusert ramme Helse og mestring.	1,875 mill
Lønnsmidler fra stillingspool	3,2 mill
Innsparing bilhold.	0,2 mill
<u>Legg om drift av kiosk Gullbring med mål om ballanse.</u>	<u>0, 060 mill</u>
SUM.	<u>8,335 mill</u>

(Forslaget er del av punkt 6.)

24. Forslag til vedtak vedr utbytte fra kraftselskapene.

Utbytte fra Telemark Energi og Midt-Telemark Energi i sum, skal som en hovedregel minst være på et nivå lik gjennomsnittet av det som har vært utbytte for selskapsårene 2021 og 2022. Dette gjennomsnittet var 40 mill. kr. Dvs. at det skal særlige grunner til at utbyttet (i 2024-kroner) skal være på et lavere nivå enn dette gjennomsnittet.

25. Kommunestyret ber kommunedirektør legge fram ein **tiltaksplan for å identifisere konkrete strukturtiltak innenfor helse- og mestringssektoren og oppvekstsektoren** der omlegging av dagens driftsnivå kan føre til positive økonomisk effekt (reduksjon i drift, men innanfor forsvarlig tenestenivå). Tiltaksplanen må vise konsekvensar og risiko med omlegginga. Tiltaksplanen skal vere klar til 1.3. 2024.
26. Kommunestyret ber kommunedirektør legge fram ei sak til handsaming i kommunestyret innan 1.3.2024 som syner **økonomiske konsekvensar av samanslåing av legekontora** til eit felles legekontor. Saka skal vise to alternativ som viser økonomiske konsekvensar dersom lokalisering av felles legekontor blir høvesvis Bø eller Gvarv.
27. Kommunestyret minner om vedtak i sak 71/23, punkt to: “Kommunestyret ber administrasjonen komme tilbake med **en sak som viser hvordan kommunen kan tilrettelegge for å regulere areal som kan benyttes til ny energiproduksjon for å nå målene i det grønne skiftet**”. Kommunar som opnar for arealbruk til vind/solparkar får inntekter i form av eigedomskatt, produksjonsavgift og naturressursskatt. Dette utgjer ei potensiell framtidig inntekt til kommunen. Det er difor viktig å intensivere arbeidet med å kartlegge areal som eignar seg til slik bruk.
28. Kommunestyret ber kommunedirektør **etablere prosjekt for omstilling/tenesteutvikling med mål om betre økonomisk drift i sektorane helse og mestrings og oppvekst**. Det er eit mål at finansiering av prosjektet skal dekkast gjennom tilskot frå statsforvaltarens ordning om prosjektskjønnsmidlar.
29. Kommunestyret ber kommunedirektør sjå prosjekt for **omstilling/tenesteutvikling** i samband med regjeringens tillitsreform der tiltak kan gjennomførast etter søknad i tråd med **forsøkskommuneordninga**.
30. Kommunestyret ber om at visjon og satsingsområde i vedtatt arbeidsgivarstrategi blir førande for omstillingsarbeid og bemanningsreduksjon i arbeidet med rammekutt og nye driftsreduserande tiltak. HVO blir behalde i 100% stilling.
31. Kommunedirektør får vidare eit mandat for å sjå på organisasjonsstruktur og vurdere leiarnivå i kommunen.
32. Det er viktig for kommunestyret at kommunale leiarar med personal- og budsjettansvar i tida framover har fokus på gevinstrealisering og stram budsjett disiplin.
33. Gebyrregulativet punkt 8.4 Avgift for saksbehandling og kontroll etter forurensningsregelverket der kontroll og tilsyn etter forurensningsregelverket justeres fra 100,- pr. anlegg til 600,- pr anlegg. De andre gebyr og betalingssetser vedtas slik det framgår av vedlagte hefter. Endringene gjelder fra årsskiftet 2023/2024 dersom ikke annet er spesielt angitt.

34. Kommunestyret registrerer at kommunedirektør har få **ressursar til kommunal planlegging**. Gode planar fører til god og føreseieleg styring av kommunen. Kommunestyret ber difor om at kommuneplanleggarfunksjonen blir tilbakeført til ein 100 % ressurs. Ansvar for beredskap og koordinering blir lagt til ein annan funksjon.
35. Sats for **velferdspengar blir sett til 200** kr årleg for kvar ansatt i alle kommunale einingar.
36. Budsjettopplegget:
- Kommunestyret ber kommunedirektør leggje fram ein **tiltaksplan som syner konkrete og realistiske driftsreducerande tiltak knytt til uspesifiserte rammekutt på rammeområda**. Tiltaksplanen skal leggjast fram seinast 1.5.2024. Dersom årsregnskap for 2023 viser eit meirforbruk, skal tiltaksplanen omfatte tiltak som i tillegg til rammekutt syner korleis meirforbruk i 2023 kan bli innarbeidd.
- 37.
- Kommunestyret gir kommunedirektør i oppdrag å **etablere ein praksis med konsekvensjustert budsjett**. Dette for å kunne syne dei budsjettmessige konsekvensane av uendra politikk, og gje kommunestyret eit grunnlag for å vurdere omprioriteringar. Konsekvensjusteringane blir dermed eit viktig element i fastsettinga av dei ulike områda sine rammer. Forslaget til konsekvensjustert budsjett skal basera seg på ei mest mogleg korrekt vurdering av det enkelte rammeområdets fremtidige utgifter og inntekter.**38**
 - Kommunestyret ber om at budsjett for 2025 og økonomiplanperioden 2026-2028 blir lagt opp etter **stram rammestyring, der nettorammer blir justert med kommunal deflator, konsekvensjusteringar og at alle andre behov kjem fram av tiltakskatalogen**. Budsjett- og økonomiplandokumenta må synleggjere forslag til kvart av rammeområda med konsekvensjustert budsjett, som inkluderer heile økonomiplanen. Tiltakskatalogen skal syne konkrete og realistiske tiltak som gjer at rammeområda kjem i balanse. Tiltakskatalogen skal vidare peike på tiltak som gjer at kommunestyret kan vedta budsjett etter vedtatt mål om eit driftsresultat på 1, 75 % av netto driftsramme med mål om å kunne bygge eit disposisjonsfond. Ein ber vidare om at alle investeringar blir vist i tiltakskatalogen med tydeleg fokus på gevinstar (økonomisk /kvalitet) og konsekvensar/risiko dersom investeringa ikkje blir gjennomført.
- 38.
- Kommunestyret viser til vedtatt **målbruksplan** og ber kommunedirektør gje ein kort skriftleg rapport i samband med tertialrapporteringane.
39. Ifm **forslag til midlertidig endring av integreringsforskrifen** (økt arbeidsrettens av introduksjonsprogrammet) vil kommunen få høgere krav om arbeidsrettede tiltak i programmet som deretter skal gi økt arbeidsdeltakelse for personer med kollektiv beskyttelse. Med de forventede ankomsttallene fremover, vil det være nødvendig å intensivere arbeidet mot arbeidsmarkedet. Dette vil kreve mer og tettere samhandling med næringsliv, Idea, Nav, MTNU og kommunen. En styrking av arbeidsveiledertjenesten vil derfor være påkrevde.

40. Verbalpunkt Sjølvkost

1. Kommunestyret ber om at budsjettkalkylen for sjølvkosttenester skal leggja til grunn same gebyrnivået som gebyrregulativet, og synleggjera graden av subsidiering.

Ved førehaving av gebyrregulativet i kommunestyret er det viktigaste punktet for politisk styring graden av subsidiering av dei ulike områda. Graden av subsidiering er gitt ved dekningsgraden i sjølvkostkalkylen. Dersom denne over tid ligg under hundre prosent for ei teneste, så subsidierer kommunen brukarane av tenesta.

Budsjettkalkylen som blir lagt fram for åra framover i tid, bør visa inntekter som er realistiske og i samsvar med gebyrnivået i gebyrregulativet. På denne måten er subsidieringa synleg for avgjerdstakarane.

2. Framlegg om endringar til budsjett og økonomiplan 2025 -2028

- Gebyra skal ta sikte på full sjølvkost på alle gebyrområde under teknisk eining.
- Innteksnivået frå gebyr skal vera høgt nok til å finansiera stillingstal på eit fagleg forsvarleg nivå som sikrar stabil kompetanse og god tenesteyting på sikt.
- På gebyrområde med tomt sjølvkostfond bør gebyra heller vera i overkant enn i underkant av gebyrgrunnlaget.

Det verkar urimeleg for kommunestyret at kommunen subsidierer desse sjølvkostområda og det tas derfor sikte på full sjølvkost gradvis utover i økonomiplanperioden.

41. Kommunestyret vedtar økonomiplan for perioden 2024 - 2027 i samsvar med innstilling fra formannskapet med følgende inndekning:

-Ytterligere innsparing Helse og mestring på kr 1 875 000 frafalles.

- Økte frie inntekter reduseres med kr 500 000 i 2024 og det forutsettes 0,8 % vekst i påfølgende år.

- Økt utbytte fra kraftselskapene og IRMAT settes til kr 2 375 000 i 2024 og nivået videreføres i påfølgende år.

- Det benyttes 14 mill kr ekstra av premiefondet i KLP i 2025.

- Det avsettes kr 750 000 til jobbveileder for å redusere utgifter til sosialhjelp. (Jfr tiltak 1-23).

- Det etableres en arbeidspakke for å redusere driftskostnadene i Gullbring kr 750 000. (Jfr tiltak 1-24).

stilling - budsjettendringer:	Driftsbudsjett 2024		År 2
	Økt finansierings- behov	Inndekning	Økt finansierings- behov
itet på Veilederen.no (ref. tiltak 3-19)		200	
a		430	
yringsmål tjenestekontoret			
riv		875	
bofellesskapene i Bo og mestrings i lys av OU-tiltak fra arbeidspakker (ref. tiltak 3-23)		2 500	
ing til næring og reiseliv (ref. tiltak 4-8)		300	
		4 000	
nsjer		50	
rskrav for sektorene/budsjettområdene	10 645		19 486
Sum:	21 083	21 083	33 433
men til FSK-innstillingen (til behandling i kommunestyret 4.12):			
ng bilhold			
tterligere rammekuttet for helse og mestrings	1 875		1 875
1 jobbveileder ved NAV	750		750
ngskrav drift og organisering ved Gullbring - ref. arbeidspakke		750	
ekstra skjønn på 1.500' i 2024, 0,8 % årlig realvekst i 2025-2027)*	500		
'gulv' på 39 mill. fra krafteierskap og 1,515 mill. i samlet utbyttegrunnlag fra Irmat)**		2 375	
ondet i KLP med 14 mill. kr i 2025***			1 100
Innsparingskrav for sektorene/rammeområdene			2 693
Sum:	3 125	3 125	6 418
3,0 mill. i økt inntektsanslag for 2024. I et utbyttegrunnlag fra kraft er 2,7 mill. kr lavere enn gjennomsnittlig utbytte for de to siste årene. 1,515 mill. kr som samlet, årlig utbytte fra Irmat. rskrevende tjenester redusert i 2025.			

stilling - budsjettendringer:	År 3 (2026)		År 4
	Økt finansierings- behov	Inndekning	Økt finansierings- behov
itet på Veilederen.no (ref. tiltak 3-19)		200	
a		430	
yringsmål tjenestekontoret		750	
riv		750	
bofellesskapene i Bo og mestrings i lys av OU-tiltak fra arbeidspakker (ref. tiltak 3-23)		5 000	
ing til næring og reiseliv (ref. tiltak 4-8)		300	
		6 000	
nsjer		50	
rskrav for sektorene/budsjettområdene	25 244		31 644
Sum:	39 883	39 883	46 283
men til FSK-innstillingen (til behandling i kommunestyret 4.12):			
ng bilhold		200	
tterligere rammekuttet for helse og mestrings	1 875		1 875
1 jobbveileder ved NAV	750		750
ngskrav drift og organisering ved Gullbring - ref. arbeidspakke		750	
ekstra skjønn på 1.500' i 2024, 0,8 % årlig realvekst i 2025-2027)*		7 650	
'gulv' på 39 mill. fra krafteierskap og 1,515 mill. i samlet utbyttegrunnlag fra Irmat)**		5 268	
ondet i KLP med 14 mill. kr i 2025***		2 000	
Innsparingskrav for sektorene/rammeområdene	13 243		20 743
Sum:	15 868	15 868	23 368
3,0 mill. i økt inntektsanslag for 2024. I et utbyttegrunnlag fra kraft er 2,7 mill. kr lavere enn gjennomsnittlig utbytte for de to siste årene. 1,515 mill. kr som samlet, årlig utbytte fra Irmat. rskrevende tjenester redusert i 2025.			

1. Tiltakskatalog innstilling frå formannskapet

Tiltak nr	Original innstilling	Innstilling formannskap	Kommentar
1-1			
1-2			
1-3			
1-4			40% HVO
1-5			
1-6			
1-7			Student tiltak 4à5.000

1-8			
1-9			
1-10			
1-11			
1-12			
1-13			
1-14			
1-15			
1-16			
1-17			Kantor 4 mot 3 stemmer
1-18			
1-19			Tidlegare vedtatt Miljøfyrtårn
1-20			Kongsbergregionen IT
1-21			Arkiv à2025
1-22			Nome Forsette arbeid
1-23			Se punkt MTNU IDEA
1-24			Gullbring

1-25			Aktivitetskontakt
1-26			Friby si opp avtale Aicin
Oppvekst			
2-1			
2-2			
2-3			
2-4			3 spesialpedagoger
2-5			Skolesekker
2-6			
2-7			
2-8			Velferdsmidler -alle- større trekk
2-9			
2-10			
Helse og velferd			
3-1			
3-2			
3-3			
3-4			

3-5			
3-6			
3-7			
3-8			
3-9			Legesenter Nome
3-10			Samarbeid Nome
3-11			Legevikar
3-12			Omhjemling inst.plasser

3-13			
3-14			Legetjenester Gvarv Bø
3-15			
3-16			Driftstilsk. fysioterapi
3-17			
3-18			
3-19			
3-20			
3-21			
3-22			
3-23			
3-24			
3-25			
3-26			Helsestasjon 1 årsverk
3-27			
Teknisk			
4-1			
4-2			
4-3			
4-4			
4-5			
4-6			
4-7			
4-8			Nærings- og reiseliv støtte
4-9			Arealeffektivisering
4-10			Kommunale vegger
4-11			Renhold kom bygg 0
4-12			Lisenser

Finans			
6-1			Eiendomsskatt eget punkt

Innholdsfortegnelse

1. Innledning.....	17
1.1. Kommunedirektørens innledning.....	17
1.2 Kommunedirektøren sine føringer for økonomiplanperioden.....	18
1.3 ROBEEK.....	18
2. Grunnlagsdata	19
2.1 Økonomiplanen er handlingsdel til samfunnsplanen.....	19
2.2 Befolkningsutvikling.....	20
2.2.1 Prognoser	20
2.2.2 Demografi.....	21
2.2.3 Folkehelse.....	22
3. Organisering av Midt-Telemark kommune.....	23
3.1 Årsverk.....	23
3.1.1 Aktive årsverk	23
3.2 Arbeidsgiverstrategi	23
3.3 Visjon, verdier og etikk	24
3.3.1 Verdigrunnlag for Midt-Telemark kommune: Raushet	24
3.4 Sykefravær.....	24
3.5 Heltidskultur	24
4. Kommuneplanens samfunnsplan – overordnede mål og strategier	26
4.1 Saman - demokrati, identitet og samskaping	26
4.2 Skapar – attraktivitet for næring, bustad og besøk	27
4.3 Vi – livskvalitet og levekår	28
4.4 Framtida – innovativt, smart og grønt Midt-Telemark.....	31
5. Driftsbudsjettet 2024 – 2027.....	33
5.1 Regjeringens kommuneopplegg for 2024	33
5.2 Driftsbudsjettet 2024	34
5.2.1 Forutsetninger for kommunens budsjett 2024	34
5.2.2 Gebyrer og betalingssatser 2024.....	34
5.3 Obligatoriske oppstillinger med kommentarer	36
5.4 Frie inntekter	37
5.5 Finansinntekter og finansutgifter	38
<i>Netto avsetning til fond</i>	40
<i>Til finansiering av investeringer</i>	40

<i>Sum bevilgninger drift</i>	40
5.6 Utvikling i økonomiplanperioden	40
6. Sektorenes økonomi og satsingsområder	42
6.1 Stab / Assisterende rådmann	42
6.1.1 Om Sektoren	42
6.1.3 Kommuneplanens handlingsdel	42
6.2 Oppvekst	43
6.2.1 Om sektoren	43
6.2.3 Kommuneplanens handlingsdel	44
6.3 Helse og omsorg	47
6.3.1 Om sektoren	47
6.3.3 Kommuneplanens handlingsdel	49
6.4 Teknisk	52
6.4.1 Om sektoren	52
6.4.2 Økonomiske nøkkeltall inkl VAR priser	54
6.4.3 Kommuneplanens handlingsdel	55
6.5 Midt-Telemark kyrkjelege fellesråd	56
6.6 Interkommunale samarbeid	56
6.6.1 Barnevern	56
6.6.2 PPT	56
6.6.3 Kommuneoverlege	56
6.6.4 Midt-Telemark IKT	57
6.6.5 Kongsbergregionen	57
6.6.6 Nome og Midt-Telemark Landbrukskontor	57
6.6.7 Midt-Telemark Næringsutvikling AS (MTNU)	58
6.6.8 NAV Midt-Telemark og Nome	58
6.6.9 Nome og Midt-Telemark brann og redning (NMTBR)	59
6.6.10 IRMAT AS	60
7. Investeringsbudsjettet 2024 – 2027	61
7.1 Obligatorisk oppstilling	61
7.2 Investeringsbudsjettet 2024	61
7.2.1 Årets finansieringsbehov	61
7.2.2 Sum ekstern finansiering	61
7.2.3 Utviklingen av startlån	62
7.2.4 Utviklingen av øvrige lån	62

7.2.5 Netto lånegjeld (fratrukket pensjonsforpliktelser, utlån og ubrukte lånemidler) i % av driftsinntektene	62
7.2.7 Kommentarer 2024	64
8. Statsbudsjettet, handlingsregler og begrepsforklaringer	67
8.1 Statsbudsjettet	67
8.2 Finansielle måltall	68
8.3 Begrepsforklaringer	68
8.3.1 Kommuneloven	68
8.3.2 Kommunale resultatbegreper	68
9. Tilskudd til lag, organisasjoner og næring	71

Figurer

Figur 1 Befolkning per 1. januar i Midt-Telemark kommune (sammenslåtte tidsserier for Bø og Sauherad før 2020)	20
Figur 2. SSBs prognoser (hel linje) for befolkningsutvikling i Midt-Telemark fram mot 2033 vist sammen med Telemarksforskings prognoser (stiplet linje) for befolkningsutvikling justert for hvor attraktiv kommunen vil være (lav, nøytral, høy og historisk attraktivitet)	21

Tabeller

Tabell 1-Aktive årsverk i Midt-Telemark kommune(Jf. BI rapport)	23
Tabell 2 -SAMAN - mål og strategier	26
Tabell 3 - SAMAN - styringsindikatorer	27
Tabell 4 - SKAPAR - mål og strategier	28
Tabell 5 - SKAPAR - styringsindikatorer	28
Tabell 6 - VI - mål og strategier.....	29
Tabell 7 - VI - styringsindikatorer.....	30
Tabell 8 - FRAMTIDA - mål og strategier	31
Tabell 9 - FRAMTIDA - styringsindikatorer	32
Tabell 10 - Samlet korreksjon i rammetilskuddet.....	34
Tabell 11 - Bevilgning drift.....	36
Tabell 12- Drift fordelt på rammeområder.....	36

Tabell 13 - Økonomisk oversikt	37
Tabell 14 - Overgangsperiode skattesatser	38
Tabell 15 – Budsjettrenteestimat i prosent.....	39
Tabell 16 - Budsjettrenteestimat. Tall i tusen	39
Tabell 17 - Gjelds- og avdragsprofil i planperioden	39
Tabell 18 - Prioriterte områder STAB	42
Tabell 19 - Prioriterte området Oppvekst	46
Tabell 20 - Prioriterte områder Helse og mestring.....	51
Tabell 21 - Økonomiske nøkkeltall inkl VAR priser	55
Tabell 22 - Gebyrendringer.....	55
Tabell 23 - Prioriterte området Teknisk.....	55
Tabell 24- Bevilgningsoversikt investering	61
Tabell 25 - Investeringer i 2024	64
Tabell 26 - Kommentarer til investeringer	67
Tabell 27 - Finansielle måltall	68
Tabell 28 - Tilskudd til lag, organisasjoner og næring	72

1. Innledning

1.1. Kommunedirektørens innledning

Helt siden kommunesammenslåingen 1. januar 2020 har det vært utfordrende å skape balanse mellom inntekter og utgifter i Midt-Telemark kommune. Gjennom statsbudsjettet får kommunen sine frie inntekter som består av skatteinntekter og rammetilskudd. I tillegg får kommunen inntekter fra noen tjenester som leveres til innbyggere.

Midt-Telemark kommune har blitt driftet for dyrt helt siden oppstarten i 2020. Det har gitt gode tjenester til innbyggerne, men har store konsekvenser for handlingsrommet til kommunen. Kommunen har ikke disposisjonsfond og redusert evne til å prioritere.

En sentral utfordring i denne økonomiplanperioden er å få økonomien i balanse, slik at kommunen også fremover kan levere de tjenestene til innbyggerne som de har krav på. Samtidig er det viktig å satse på samfunnsutvikling som ruster kommunen for framtiden. Dette krever fortsatt stor omstilling av organisasjonen, deler av tjenestetilbudet og reduksjon i tjenester som ikke er lovpålagte. I denne økonomiplanperioden blir endringskompetanse viktig. Samarbeid med andre kommuner, regionale og nasjonale instanser må utnyttes fullt ut.

Med et estimert merforbruk i 2023 vil situasjonen bli krevende framover.

Denne økonomiplanperioden må brukes til å få balanse mellom inntekter og det tjenesteproduksjonen koster.

2024 blir et år der ytterligere tiltak må settes i verk slik at de får effekt så raskt som mulig. Dette kan vi få til gjennom et godt samarbeid mellom politisk nivå, administrativt nivå og de tjenesteprodukerende enhetene i kommunen. Vi må jobbe godt sammen på de arenaene der politikere, administrasjon, tillitsvalgte og vernetjenesten møtes.

Det er allerede gjort mange tiltak som har vært med på å redusere driftsutgiftene. Stor takk til alle som har deltatt i planlegging av og vært med på å sette tiltakene ut i live. Uten disse tiltakene hadde situasjonen sett mørk ut i dag. Men vi må fortsette med omstillingen for å komme i mål.

1.2 Kommunedirektøren sine føringer for økonomiplanperioden

Arbeidet med kostnadsreducerende tiltak videreføres med full styrke. Det er avgjørende at prosessene gjennomføres i godt samspill mellom politisk nivå, administrative ledere og de ansatte. Et viktig redskap i dette samspillet er utvidet partsarbeid. Vi skal sikre god involvering av tillitsvalgte og vernetjenesten.

For å legge til rette for videre arbeid mot en kommune med god tjenesteproduksjon og en økonomi i balanse legger kommunedirektøren følgende prioriteringer til grunn:

1. Årsverksreduksjoner
2. Tjenestenivåvurderinger
3. Arbeidsmiljø, kultur og ledelse
4. Strukturendringer
5. «Investeringsstopp»

I dette budsjettet er prioriteringen endret fra tidligere år der arbeidsmiljø, kultur og ledelse var prioritert på topp. Dette er gjort fordi prognosene nå viser at konsekvensene for arbeidsmiljøet blir store dersom vi ikke greier nødvendig årsverksreduksjon og reduksjon i tjenestenivået. Arbeidsmiljø, kultur og ledelse må fortsatt prioriteres høyt i omstillingsarbeidet for at prioritet 1 og prioritet 2 skal få virkning. Strukturendringer har fått prioritet 4. I en ideell verden burde den vært prioritert høyere, men dagens situasjon tilsier at det må gjøres akutte tiltak. Strukturendringer er likevel viktige fordi det er påkrevet der kutt tar oss under forsvarlig nivå på tjenesteproduksjonen.

1.3 ROBEK

ROBEK (Register om betinget godkjenning og kontroll) er et register over kommuner og fylkeskommuner som er i økonomisk ubalanse.

For Midt – Telemark kommune er faren for å bli meldt inn absolutt til stede.

Budsjett for 2024 og økonomiplan for 2025-2027 er lagt opp for å unngå å bli meldt inn. Det betinger at tiltak blir fulgt opp og at de får ønsket effekt.

Dersom vi ikke gjennomfører eller styrker tiltakslisten som følger med økonomiplanen, er vurderingen fra kommunedirektør at det vil være urealistisk å få økonomisk balanse.

Per Dehli
Kommunedirektør

2. Grunnlagsdata

2.1 Økonomiplanen er handlingsdel til samfunnsplanen

Kommunestyrene i Bø og Sauherad vedtok kommuneplanens samfunnsdel 2019-2031 for Midt-Telemark kommune (MTK). Planstrategi for Midt-Telemark 2020-23 ble vedtatt av kommunestyret i Midt-Telemark 25.5.20. I planstrategien vedtok kommunestyret at samfunnsdelen skal videreføres slik den er. Økonomiplanen er handlingsdelen til kommuneplanens samfunnsdel og viser hvilke tiltak som skal gjennomføres på kort og lang sikt for å nå målene i samfunnsdelen. Kapittel 4 fremhever mål og strategier fra samfunnsdelen og indikatorer for måloppnåelse. Sektorenes tiltak for oppfølging av samfunnsdelen finnes i kapittel 6.

2.2 Befolkningsutvikling

1.1.2023 var det 10 735 registrerte innbyggere i Midt-Telemark kommune. Veksten fra 2022 til 2023 er på nesten 200 personer. I tillegg til registrerte innbyggere, kommer ca. 2000 studenter ved USN Campus Bø.

Figur 1 Befolkning per 1. januar i Midt-Telemark kommune (sammenslåtte tidsserier for Bø og Sauherad før 2020).

2.2.1 Prognoser

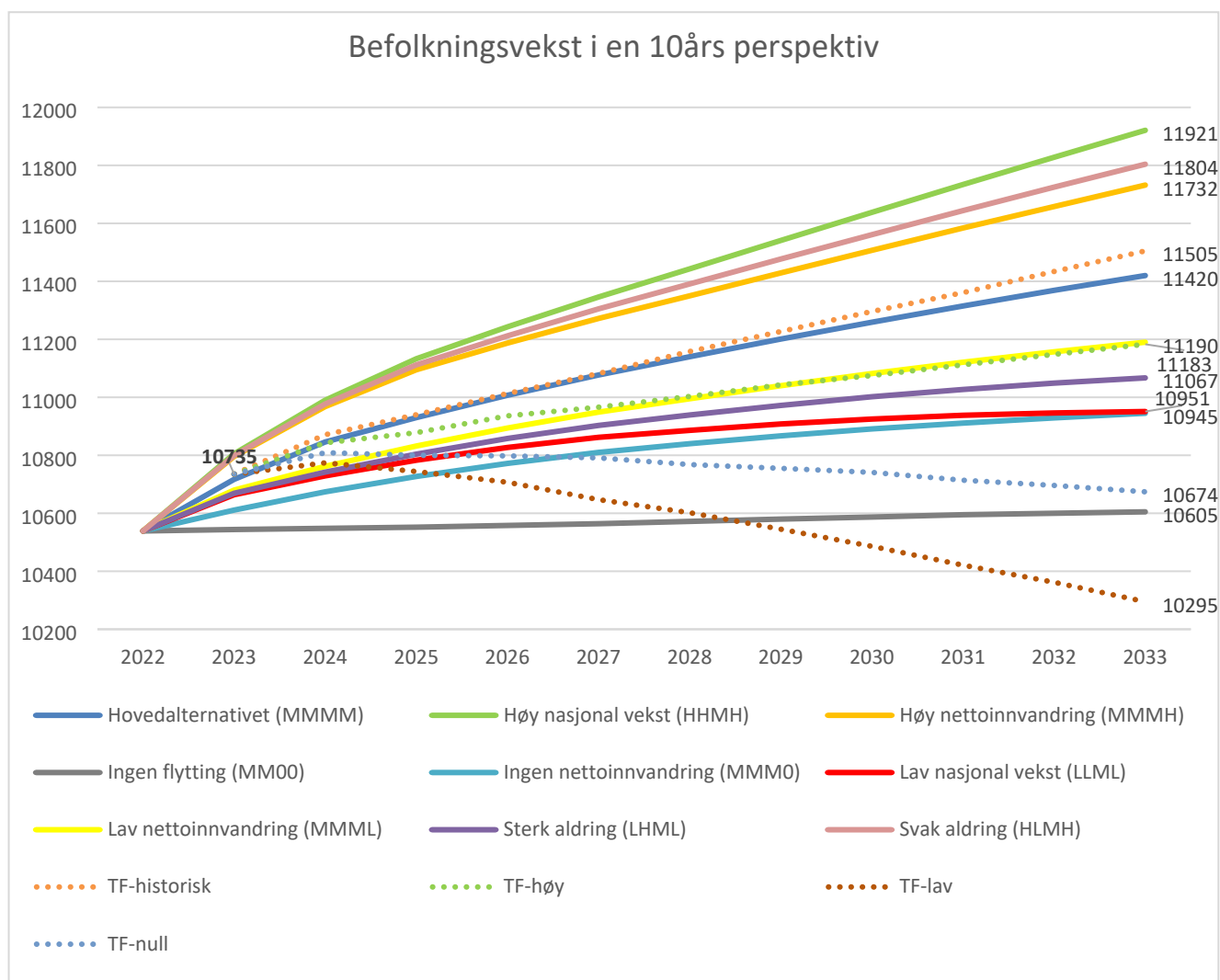
SSBs mest optimistiske prognose viser at folketallet i kommunen kan øke med rundt 1186 innbyggere fram mot 2032 (figur 2. – grønn hel linje). Dette scenario er imidlertid svært optimistisk, det vil bety at befolkningsveksten i Midt-Telemark er litt høyere framover enn den som preget perioden fra 2009 til 2019. Årsaken til den høye befolkningsveksten den gang var i all hovedsak høy nettoinnflytting og høy nettoinnvandring.

Det er svært usikre tider i Europa og i store deler av verden for øyeblikket. Det gjør det vanskelig å spå framtidig innvandring til Norge og dermed og til Midt-Telemark. Det er nettopp innvandring og ikke innenlandsk flytting som bidro til nettoinnflytting i Midt-Telemark kommune i 2021. I årene 2019 og 2020 har Midt-Telemark opplevd innenlandsk utflytting.

Sett på SSBs i alt 9 scenarier for befolkningsutvikling virker det imidlertid usannsynlig med befolkningsnedgang i Midt-Telemark kommune de neste 10 år.

SSB mest pessimistiske scenario viser en liten nedgang sammenlignet med 2023 (ingen flytting).

Telemarksforskning sine scenarier viser imidlertid at nedgang i befolkningen kan være en mulig utvikling, dersom Midt-Telemark skulle vise seg å være mye mindre attraktiv for bosetning enn det har vært tidligere. Selv med en attraktivitet over snittet spår Telemarksforskning en mye lavere befolkningsvekst framover enn den som har preget Midt-Telemark de siste 10 årene.

Figur 2. SSBs prognoser (hel linje) for befolkningsutvikling i Midt-Telemark fram mot 2033 vist sammen med Telemarksforsknings prognoser (stiplet linje) for befolkningsutvikling justert for hvor attraktiv kommunen vil være (lav, nøytral, høy og historisk attraktivitet)

2.2.2 Demografi

Aldersfordelinga for den framtidige befolkningen indikerer behovet for kommunale tjenester i årene fremover. Dette er beskrevet i eget notat vedlagt årets budsjett «Notat: Befolkningsframskrivninger (2023-2030) i ulike alders-/omsorgsgrupper. Oktober 2023). Hovedresultatene for forventet befolkningsutvikling i ulike aldersklasser fram mot 2030 er:

- 1-5 år (Barnehage): Mest sannsynlig stagnasjon eller nedgang om ikke nettoinnflytting av barnefamilier øker vesentlig fra dagens og historisk nivå.
- 6-12 år (Barneskole): Mest sannsynlig med nedgang.
- 13-15 år (Ungdomsskole): Mest sannsynlig med liten økning fram mot 2026 og påfølgende nedgang
- 61-70 år (Omsorgsgruppe 1): Svak vekst, men variasjonene pr år kan være forholdsvis store
- 71-80 år (Omsorgsgruppe 2): Vekst. Opptil 100 flere mulige brukere fram mot 2030
- > 80 år (Omsorgsgruppe 3): Sterk vekst. Mer enn 200 flere mulige brukere fram mot 2030

2.2.3 Folkehelse

Sentrale mål i folkehelsearbeidet er å fremme helse og trivsel for alle, forebygge sykdom og skader og bidra til å utjevne sosiale helseforskjeller. Det er store sosiale helseforskjeller både knyttet til psykiske og fysiske helseplager. En ser også sosiale forskjeller knyttet til deltakelse i fritidsaktiviteter, skoleprestasjoner, gjennomføring av videregående skole, livsstil og levealder. Andelen barn som bor i husholdninger med vedvarende lav inntekt, er noe høyere i Midt-Telemark enn i landet som helhet. Videre er forskjellen i forventet levealder mellom de som har grunnskole og de som har videregående eller høyere utdanning, noe større i Midt-Telemark enn i landet som helhet. Rundt 12% av unge mellom 16 og 25 år er ikke i arbeid eller utdanning, og er særlig utsatt for å havne varig utenfor arbeidslivet og oppleve utenforskap.

Psykiske helseplager

Blant barn, unge og voksne rapporteres det om en økning i psykiske helseplager. Psykiske vansker er knyttet til frafall fra videregående, og psykiske plager er hovedårsak til uføretrygd blant unge. Dette er bekymringsverdig når vi vet hvilken betydning utdanning og arbeid har for individets livssjanser og fremtidig helse. Forebygging og helsefremming knyttet til psykisk helse er viktig for å forhindre sosial ekskludering og utenforskap, og for å fremme trivsel og livskvalitet for hele befolkningen. God psykisk helse blant voksne spiller også en viktig rolle i barn og unges oppvekstvilkår.

Aldrende befolkning

Andelen innbyggere over 67 år øker betydelig fram mot 2040. Kommunen får ansvar for tjenester til flere brukere med store og sammensatte behov. Demenssykdom rammer stadig flere, noe som også berører mange pårørende. Dette vil kreve økt bruk av helse- og velferdstjenester. Samtidig blir det færre yrkesaktive pr. pensjonist. Det må derfor satses på forebygging og mestring, velferdsteknologi, bedre utnytting av ressursene og tilrettelegges for at innbyggerne kan bo hjemme lengst mulig. Dette er bakgrunnen for Leve hele livet-reformen, som kommunen er forpliktet til å følge opp lokalt. Målsettingen i Leve hele livet-reformen er todelt; en god alderdom der man kan være selvstendig og mestre livet lenger, og ha trygghet for at man får god hjelp når man har behov for det.

3. Organisering av Midt-Telemark kommune

3.1 Årsverk

3.1.1 Aktive årsverk

Det rapporteres på aktive årsverk, dette er gjort siden 2021. Aktive årsverk viser alle stillingsprosjenter som utløser lønn, uavhengig om de er faste eller midlertidige. Aktive årsverk er mer korrekt i forhold til hva som faktisk utløser ressursbruk, ikke minst bruk av vikarer.

Sektor nr.	Sektor navn	2. tertial 2020	2. tertial 2021	2. tertial 2022	2. tertial 2023
	Midt – Telemark	851	814,9	863	856
1	Politisk styring, Personal og Org.utv., Økonomi og Digitalisering	47,8	77,9	90	90
2	Oppvekst	285,1	301,1	316	313,3
3	Helse og mestring	383,1	369,6	383	382,9
4	Teknisk	59,4	66,3	71	69,8
5*	Samfunnsutvikling	75,7			

Tabell 1-Aktive årsverk i Midt-Telemark kommune(Jf. BI rapport)

Tabellen viser at MTK har 856 aktive årsverk ved 2. tertial 2023, dette er en økning på 5 årsverk fra utgangen 2. tertial 2020. Det ble virksomhetsoverført 16,3 årsverk knyttet til barnehage og Gullbring kulturhus. Disse årsverkene er inkludert i tallene for 2023. En reell nedgang er 11,3 årsverk fra 2. tertial 2020.

3.2 Arbeidsgiverstrategi

MTK følger arbeidsgiverstrategi 2020-2025 som skal bidra til å nå målene i samfunnsplanen.

Satsingsområdene er:

- Lederskap
- Kompetanse
- Partsarbeid
- Innovasjon og heltidskultur

Prioriterte tiltak i 2023:

- Lederutvikling
- Økonomistyring
- Heltidskultur
- Arbeidsmiljø og sykefravær

3.3 Visjon, verdier og etikk

«Sammen skaper vi framtida» er visjonen i samfunnsdelen og er bærende for utviklingen av kommunen som organisasjon.

Ansatte, folkevalgte og tillitsvalgte på alle nivå i kommunen har et selvstendig ansvar, for at vår adferd er i tråd med kommunen sine verdier og etiske retningslinjer.

3.3.1 Verdigrunnlag for Midt-Telemark kommune: Raushet

Verdien uttrykker en forventning til oss selv, som leder, folkevalgt og medarbeider. Verdien og verdisetningene skal i perioden ligge til grunn for samspillet internt og eksternt, og bidra til en tillitsskapende organisasjonsstruktur.

Raushet i Midt-Telemark kommune er å:

- hjelpe hverandre
- Lytte til hverandre
- Unne andre fremgang
- Våge åpenhet
- Ta et skritt tilbake og reflektere før vi uttaler oss
- Være tydelige og sette grenser med vennlighet
- Våge å feile, og tillate andre å feile

3.4 Sykefravær

Målsettingen for økonomiplanperioden er å redusere sykefravær til et nivå på under 8%. Arbeidet med sykefravær viser en svak, men positiv utvikling. Fokus for arbeidet med sykefravær vil i 2024 være god ledelse.

Systemet «People at work» er i bruk. Dette er et oppfølgingsverktøy med fokus på samhandling mellom leder og medarbeider. Bedre dialog skal resultere i bedre arbeidsmiljø som vi skal måle gjennom markant nedgang i arbeidsrelatert sykefravær.

3.5 Heltidskultur

Midt-Telemark kommune har som mål å utvikle en sterk heltidskultur innen 2028, med en heltidsandel på 71-80 % og gjennomsnitt stillingsprosent på 86-90 %. En sterk heltidskultur gir gevinster for ansatt, bruker og virksomheten. Heltidskultur er viktig for å møte framtidig kompetansebehov og befolkningsframskriving.

Helse og mestring har jobbet med heltidskultur over flere år.

Oppvekst og teknisk starter arbeidet med heltidskultur i 2024.

Tabell 1: gjennomsnitt stillingsprosent i hele Midt-Telemark kommune.

Tabell 1A. Antall ansatte blant Alle i Alle sektorer, Alle etter stillingsstørrelse i 3817 MIDT-TELEMARK						
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
0% til 29,9%	121	98	86	75	74	65
30% til 49,9%	46	53	61	58	64	88
50% til 79,9%	254	244	242	237	214	210
80% til 99,9%	165	182	178	192	217	185
100%	411	429	472	471	471	508
Totalt	997	1 006	1 039	1 033	1 040	1 056
Gj.snitt. Stillingsstørrelse	75,0 %	77,0 %	78,6 %	79,4 %	79,8 %	80,0 %

Tabell 1

Tabell 2: gjennomsnitt stillingsprosent for ansatte som jobber turnus i Helse og mestring.

Tabell 1A. Antall ansatte blant Alle i Helse og omsorg, Alle etter stillingsstørrelse i 3817 MIDT-TELEMARK (Turnus)						
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
0% til 29,9%	86	74	61	50	41	37
30% til 49,9%	13	16	30	25	39	46
50% til 79,9%	144	129	130	128	115	107
80% til 99,9%	61	72	68	84	91	80
100%	73	77	97	99	99	117
Totalt	377	368	386	386	385	387
Gj.snitt. Stillingsstørrelse	62,9 %	65,9 %	68,3 %	71,0 %	71,7 %	72,3 %

Tabell 2

Tabell 3: andelen heltid for ansatte som jobber turnus i Helse og mestring.

Tabell 1B. Andel ansatte blant Alle i Helse og omsorg, Alle etter stillingsstørrelse i 3817 MIDT-TELEMARK (Turnus)						
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
0% til 29,9%	22,8 %	20,1 %	15,8 %	13,0 %	10,6 %	9,6 %
30% til 49,9%	3,4 %	4,3 %	7,8 %	6,5 %	10,1 %	11,9 %
50% til 79,9%	38,2 %	35,1 %	33,7 %	33,2 %	29,9 %	27,6 %
80% til 99,9%	16,2 %	19,6 %	17,6 %	21,8 %	23,6 %	20,7 %
100%	19,4 %	20,9 %	25,1 %	25,6 %	25,7 %	30,2 %
Totalt	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Tabell 3

Gjennomsnittlig stillingsprosent har holdt seg relativt stabil siden 2020, men det har vært en økning i andelen heltid blant turnusansatte i Helse og mestring. I 2020 hadde 25,6 % av ansatte i turnus 100 % stilling, i 2022 har andelen som har 100 % stilling økt til 30,2 %. Tallene er fra KS, PAI 2022 (personaladministrativt informasjonssystem).

Nye tiltak som for eksempel årsturnus, hvor de planlegges for mer variasjon i drift er gjennomført ved flere avdelinger i Helse og mestring i 2023. Dette arbeidet fortsetter i 2024 med innføring av årsturnus på alle institusjonene.

TØRN er et KS-prosjekt som har som mål å finne ny og bedre organisering av arbeidet med arbeidstidsordningene innenfor pleie- og omsorgstjenestene. Arbeidet blir avsluttet og evaluert i 2023, men vi skal bruke metoden videre for å nå kommunen sine mål om heltidskultur.

4. Kommuneplanens samfunnsplan – overordnede mål og strategier

Kommuneplanens samfunnsdel for 2019-2031 tar utgangspunkt i fire satsingsområder som bygger på visjonen *Vi skaper framtida saman*:

- SAMAN - demokrati, identitet og samskaping
- SKAPAR – attraktivitet for næring, bustad og besøk
- VI – livskvalitet og levekår
- FRAMTIDA – innovativt, smart og grønt Midt-Telemark

Under hvert satsingsområde er det fastsatt mål for hvordan kommunen både som samfunn og som organisasjon skal utvikles, og strategier for hvordan målene skal nås. Målene er i stor grad tverrfaglige, og måloppnåelse krever tverrsektorielt samarbeid internt og samarbeid med eksterne aktører og frivilligheten. Økonomiplanen utgjør handlingsdelen av kommuneplanen og viser tiltak som skal gjennomføres i økonomiplanperioden for å nå målene. Nedenfor er mål og strategier fra samfunnsdelen vist, og under hver sektor (kap 6) går det fram hvilke tiltak som skal gjennomføres innenfor sektoren for å nå målene.

Evaluering av måloppnåelse skjer gjennom et sett styringsindikatorer. Dette er målbare indikatorer som skal vise effekten av gjennomførte tiltak. Under målene for hvert satsingsområde er det vist et utvalg av styringsindikatorer. Disse viser status i dag, hvilket nivå indikatoren bør ligge på (grønt trafikklys) i økonomiplanperioden og hvilket nivå som krever at det blir iverksatt tiltak (gult), evt strakstiltak (rødt). Måloppnåelse vil bli evaluert i årsrapporten. Utvalgte indikatorer er de som er vurdert som mest relevante for å vise status innenfor de ulike satsingsområdene, og utvalget er basert på de mest tilgjengelige og lettest sammenlignbare indikatorene fra år til år.

4.1 Saman - demokrati, identitet og samskaping

Mål og strategier for satsingsområdet:

Mål	Strategi
1.1 Innbyggere i Midt-Telemark opplever tilhørighet til ny kommune	1.1.1 Sikrer medvirkning i alle planer og utviklingsprosjekt
	1.1.2 Sikrar barn og unge innverknad i saker som angår dei
	1.1.3 Legg til rette for naudsynt digital infrastruktur og kompetanse hos innbyggerane
	1.1.4 Gir innsikt i prosessar, resultat og prioriteringar gjennom digitale løysingar
	1.1.5 Etablerer felles møteplassar for ungdom frå heile kommunen
	1.1.6 Har ein tydeleg grafisk profil i møte med innbyggerane
1.2 Midt-Telemark har en sterk og aktiv frivillig sektor	1.2.1 Kartlegg aktivitet i frivillig sektor og potensialet for samskaping med kommunen
	1.2.2 Samarbeid med frivillig sektor om forutsigbare rammevilkår
	1.2.3 Høyrer frivillig sektor i aktuelle saker
	1.2.4 Samarbeider og har regelmessig dialog med frivillige lag og organisasjonar
1.3 Kommune, næringsliv og innbyggerar har tillit til kvarandre	1.3.1 Kommuniserer tydeleg og opent med innb. og gir rom for deltaking
	1.3.2 Legg til rette for innsyn og openheit i beslutingsprosessar
	1.3.3 Etablerer forum for samarbeid mellom kommune, næringsliv og USN
	1.3.4 Har fokus på rettstryggleik og lik behandling ved utøving av offentleg mynde og arbeid i tråd med vedtatte planar

Tabell 2 -SAMAN - mål og strategier

Styringsindikatorer for satsingsområdet:

Styringsindikator	Siste status	Godkjent	Krever tiltak	Krever strakstiltak
Valgdeltakelse ved kommunestyrevalg (i prosent), 23	57,7 %	> 60 %	50-60 %	<50 %
Andel ungdom som er fornøyd med lokalmiljøet (i prosent), 21	69 %	> 60 %	50-60 %	<50 %
Andel ungdom som er organisert i fritidsorg. (i prosent), 21	54 %	> 65 %	55-65 %	<55 %
Andel sysselsatte blant innvandrere fra land i landgruppe 2 (i prosent), 22	44,9 %	>60 %	50-60%	<50%
Syssettingsandel med demografiavvik, 22 (rangering blant 356 kommuner)	328.plass	<200.plass	200-300.plass	>300.plass

Tabell 3 - SAMAN - styringsindikatorer

4.2 Skapar – attraktivitet for næring, bustad og besøk

Mål og strategier for satsingsområdet:

Mål	Strategi
2.1 Folketalet i Midt-Telemark veks på høgde med landsgj.sn.	2.1.1 Utvikle lokalsamfunnet gjennom strategisk planlegging, risikovilje og gjennomføringskraft
	2.1.2 Legg til rette for eit var. bustadtilbod tilpassa behov og alder
	2.1.3 Vidareutviklar buss- og togtilbodet
2.2 Det etablerast 400 nye arbeidsplassar i Midt-Telemark kommune	2.2.1 Prioriterer utviklingsprosjekt og samhandling med eksterne aktører
	2.2.2 Styrkar samarbeid mellom næringsapparat, landbrukskontor og destinasjonsselskapet
	2.2.3 Legg til rette for nyetableringar og vidareutviklar eksisterande næringar
	2.2.4 Legg til rette for attraktive næringsareal
2.3 Midt-Telemark er ein attraktiv skule- og studiestad	2.3.1 Er ein aktiv vertskommune og gir eit godt tenestetilbod for elevar og studentar
	2.3.2 Etablerer samarbeidsfora med USN, SSN, Bø vgs og Sagavoll
	2.3.3 Samarbeid med aktørane på Campus Bø om vidareutvikling av campus og etablering av forskingspark
2.4 Bø sentrum er eit levande regionsenter for handel og utdanning i Vestfold og Telemark	2.4.1 Legg til rette for fortetting med bustad, næring og urbane kvalitetar i og i gangavstand til sentrum
	2.4.2 Vidareutviklar eit kompakt sentrum der detaljhandel er konsentrert til dagens handelssentrum
	2.4.3 Vidareutviklar kollektivknutepunktet Bø stasjon
	2.4.4 Prioriterer gåande, syklande og kollektivtrafikk for å stoppe veksten i lokal biltrafikk i sentrum og for å utvikle eit attraktiv sentrum
	2.4.5 Vidareutviklar Gullbring som eit regionalt kulturanlegg
	2.4.6 Arbeider for lokalisering av statlege arbeidsplassar til regionsenteret
2.5 Gvarv er eit levande lokal-senter for bustad, handel og næring i Midt-Telemark kommune.	2.5.1 Legg til rette for fortetting med bustad, næring og attraktive møteplassar i og i gangavstand til sentrum
	2.5.2 Vidareutviklar kollektivknutepunktet Gvarv
	2.5.3 Lokaliserer offentlege tenestetilbod i sentrum
2.6 Midt-Telemark er eit attraktivt reisemål med Bø Sommarland og Telemarkskanalen som fyrtårn	2.6.1 Er ein aktiv vertskommune for reiselivet gjennom lokale og regionale destinasjonsselskap
	2.6.2 Støttar opp under satsingane langs aksene Lifjell-Bø Sommarland-fruktbogda-Norsjø/Telemarkskanalen
	2.6.3 Legg til rette for vidareutvikling av Akkerhaugen som reisemål og knutepunkt for reiseliv knytt til Telemarkskanalen
	2.6.4 Prioriterer utvikling og vedlikehald av off. infrastruktur knytt til reisemål og attraksjonar
	2.6.5 Sikrar og legg til rette badeplassar og tilkomst til friluftsområde
	2.6.6 Legg til rette for utvikling og utviding av eks. hytteområde
2.7 Midt-Telemark er ein av landets fremste	2.7.1 Legg til rette for at alle innbyggjarar har tilgang til eit godt og mangfaldig kulturtilbod

	kulturkommunar	2.7.2	Utviklar og styrkar den kulturelle grunnmuren som består av bibliotek, kulturskule, kulturhus med kino, museum og aktivitet i frivillige lag og org.
		2.7.3	Legg til rette for at idrett-, kunst- og kulturakt. har eigna lokale og anlegg
		2.7.4	Er ein aktiv og kompetent vertskommune for lokale og reg. kulturinst. og – arrangørar
		2.7.5	Tar vare på hist. identitet gjennom sikring og formidling av kulturarven

Tabell 4 - SKAPAR - mål og strategier

Styringsindikatorer for satsingsområdet:

Underkategori	Styringsindikator	Siste status	Godkjent	Krever tiltak	Krever strakstiltak
Arbeidsplasser	Relativ arbeidsplassvekst, 22 (rangering blant 356 kommuner)	177.plass	<100.plass	100-200.plass	>200.plass
Arbeidsplasser	Næringsattraktivitet, 13-22 (rangering blant 356 kommuner)	235.plass	<100.plass	100-200.plass	>200.plass
Befolkning	Befolkningsvekst, 22 (rangering blant 356 kommuner)	67.plass	<100.plass	100-200.plass	>200.plass
Kulturkommune	Kommunens rangering på kulturindeksen (rangering blant 356 kommuner)	42.plass	<50.plass	50-100.plass	>100.plass
Bosted	Bostedsattraktivitet, 13-22 (rangering blant 356 kommuner)	16.plass	<50.plass	50-100.plass	>100.plass
Reisemål	Overnattingstall fra reiselivsnæring, 22	218149	>200 000	100 000-200 000	<100 000
Utdanning	Førsteprioritetssøkere til USN Campus Bø (SO), 23	1671	>2000	1500-2000	<1500

Tabell 5 - SKAPAR - styringsindikatorer

4.3 Vi – livskvalitet og levekår

Mål og strategier for satsingsområdet:

Mål	Strategi
3.1 Midt-Telemark kommune gir gode, effektive og tilpassa tenester til innbygarane	3.1.1 Har ein arbeidsgivarstrategi som legg vekt på å rekruttere kompetanse og tilby større stillingar og gjer komm. i stand til å yte gode og effektive tenester
	3.1.2 Prioriterer tidleg innsats, førebygging og samarbeid systematisk på tvers av fagområde og tenester
	3.1.3 Integrerer digitale verktøy og velferdsteknologi i tenesteproduksjon, som gir betre trygghet for brukarane, betre tenestekvalitet og meir effektiv tenesteproduksjon
	3.1.4 Arbeider syst. med kvalitetsutv. i tenestene vha brukarmedv., undersøkingar, styringsdata og faglege retn.liner
3.2 Midt-Telemark kommune har ein oppvekstpolitikk som sikrar at minimum 85% av elevane fullfører vidaregåande skule	3.2.1 Aukar nivå på grunnskulepoeng ved å gi differensiert og tilpassa undervisning med høg kvalitet
	3.2.2 Arbeider systematisk med psykososialt miljø i skular, SFO og bhg
	3.2.3 Styrkar samarbeid mellom NAV, Oppfølgingstenesta og kommunen
	3.2.4 Vidareutviklar tidleg innsats og tverrfagleg samarbeid mellom bhg, skule og skulehelsetenesta ved målretta innsats og kompetanse
	3.2.5 Tar inn lærlingar i alle kommunale tenester
3.3 Innbygarane i Midt-Telemark har eit aktivt og helsefremjande liv	3.3.1 Legg folkehelseperspektiv til grunn for all planlegging
	3.3.2 Bruker kulturtenestene aktivt i folkehelsearbeidet
	3.3.3 Vektlegg utjamning av sosial ulikskap ved utvikling av alle kommunale tenester
	3.3.4 Utviklar tilbodet for menneske med behov for kort- og langvarige og/ eller koordinerte tenester, med satsing på førebygging og lågterskel behandlingstilbod.
	3.3.5 Legg til rette for frivillig organisert og uorganisert aktivitet
	3.3.6 Sikrar areal til nærfriluftsliv og leik der folk bur
	3.3.7 Prioriterer utbygging og vedlikehald av gang- og sykkelnett

3.4	Innbyggjarar i Midt-Telemark med behov for tilpassa tenester skal kunne bu heime så lenge som mogleg	3.4.1	Legg til rette for eit var. bustadtilb. der generasjonar kan møtast
		3.4.2	Utviklar heimetenesta for å ivareta med. og praktiske behov og tryggleik for heimebuande med nedsett funksjon og prioriterer aktivitetstilbod på dagtid for desse
		3.4.3	Vidareutviklar og styrkar rehabiliteringtenesta
3.5	Alle har like høve til å delta i aktivitet i samfunnet uavhengig av funksjonsnivå, sosial, kulturell eller økonomisk bakgrunn	3.5.1	Tar imot flyktningar på nivå med statlege forventningar
		3.5.2	Legg til rette for opne og inkluderande møteplassar
		3.5.3	Arbeider systematisk med kommunen som ein inkluderande arbeidsplass
		3.5.4	Utformar bygg, anlegg, aktivitetar og digitale tenester universelt slik at dei kan nyttast av alle med ulikt funksjonsnivå

Tabell 6 - VI - mål og strategier

Styringsindikatorer for satsingsområdet:

Underkategori	Styringsindikator	Siste status	Godkjent	Krever tiltak	Krever strakstiltak
Oppvekst- og nærmiljø	Andel ungdomsskoleelever som er fornøyd med helse si, 21	63 %	>75%	50-75%	<50%
Oppvekst- og nærmiljø	Andel ungdomsskoleelever som er mye plaget av ensomhet, 21	20 %	<10%	10-15%	>15%
Oppvekst- og nærmiljø	Andelen ungdomsskoleelever som opplever å bli mobbet hjemme eller på skolen, 21	6 %	0%	0-5%	>5%
Oppvekst- og nærmiljø	Andelen ungdomsskoleelever som er fornøyd med lokalmiljøet, 21	69 %	>75%	50-75%	<50%
Oppvekst- og nærmiljø	Andelen ungdomsskoleelever som er trygge når de ferdes i nærområdet sitt, 21	89 %	>90%	80-90%	<80%
Barnehage	Barn med barnehageplass (Andel barn i barnehage i forhold til barn i barnehagealder), 22	93,8 %	>95%	90-95%	<90%
Barnehage	Barn per årsverk i kommunale barnehager, plassering på kommunebarometer, 22	296.plass	<150.plass	150-200.plass	>200.plass
Barnehage	Andel kommunale barnehager som oppfyller pedagognormen, 22	66,7 %	100%	80-100%	<80%
Barnehage	Andel heltidsansatte	48,7 %	>75%	50-75%	<50%
Grunnskole	Andel elever fra kommunen som har fullført og bestått videregående skole innen fem år, plassering på kommunebarometer, 22	224.plass	<100.plass	100-150.plass	>150.plass
Grunnskole	Grunnskolepoeng (10. trinn), plassering på kommunebarometer, 22	108.plass	<100.plass	100-150.plass	>150.plass
Grunnskole	Andel heltidsansatte	50,4 %	>75%	50-75%	<50%
Barnefattigdom	Andel barn i husholdninger med vedvarende lavinntekt	19,7 %	<10%	10-15%	>15%
Helsetjenester	Andel hjemmebesøk hos nyfødte innen to uker etter hjemkomst, 22	68,9 %	>90%	90-70%	<70%
Helsetjenester	Brukarar av primærhelsetenesta som følgje av psykiske lidingar eller symptom. Pr 1000 innb., 0-74 år (kommunehelse 2021)	176	154	154-169	>169
Pleie og omsorg	Andelen årsverk i pleie- og omsorgstjenesten med fagutdanning (plassering på kommunebarometer), 22	206.plass	<100.plass	100-200.plass	>200.plass
Pleie og omsorg	Andel av beboere i institusjon totalt med omfattende bistandsbehov (plassering på kommunebarometer)	58.plass	<100.plass	100-200.plass	>200.plass
Pleie og omsorg	Andel heltidsansatte	32,3 %	>75%	50-75%	<50%
Pleie og omsorg	Andel innbyggere 80 år og over som bruker hjemmetjenester (%), 22	36,5 %	>40%	40-30%	<30%
Pleie og omsorg	Andel innbyggere 80 år og over som er beboere på sykehjem (%), 22	12,6 %	<5%	5-10%	>10%
Sosialtjenester	Andel mottakere 18-24 år som har mottatt økonomisk sosialhjelp, korr. for behovet (plassering på kommunebarometer), 22	274.plass	<100.plass	100-200.plass	>200.plass
Barnevern	Antall stillinger i barneverntjenesten med fagutdanning per 1000 barn 0-17 år (plassering på kommunebarometer), 22	166.plass	<100.plass	100-200.plass	>200.plass

Tabell 7 - VI - styringsindikatorer

4.4 Framtida – innovativt, smart og grønt Midt-Telemark

Mål og strategier for satsingsområdet:

Mål		Strategi	
4.1	Midt-Telemark har ein innovativ landbr.nær. som aukar verdiskapinga i landbruket i planperioden	4.1.1	Legge til rette for samarbeid mellom relevante kompetansmiljø, komm. og næringa
		4.1.2	Praktiserer eit strengt jordvern
		4.1.3	Legg til rette for eit levande miljø og tydeleg profil innanfor frukt- og bær dyrking og vidareforedling
4.2	Midt-Telemark komm. har eit miljømessig ansv. for bruk og prod. og red. klimagass-utsl. i tråd med nasj. mål	4.2.1	Arbeider systematisk for å redusere direkte og indirekte klimagassutslipp
		4.2.2	Prioriterer vedlikehald av eksisterande bygg og anlegg
		4.2.3	Baserer utbyggingsprosjekt på framtidretta energiløysingar og materialbruk
		4.2.4	Miljøsertifiserer kommunale verksemdar
4.3	Midt-Telemark har eit kompakt utbyggingsmønster som legg til rette for klimavenleg transp.	4.3.1	Lokaliserer kontorarbeidsplassar, detaljhandel og publikumsretta funksjonar til region- og lokalsenter
		4.3.2	Sikrar infrastruktur for mjuke trafikantar ved alle utbyggingar og langs hovudvegane
		4.3.3	Lokaliserer større bustadområde i tilknytning til region- og lokalsentra med skule og tenestetilbod
		4.3.4	Samarb. med overordna mynde om samordna areal- og transp.planlegging
		4.3.5	Fortetter med bustad og næring innanfor eks. sentrumsavgrensing i region- og lokalsenter
		4.3.6	Utviklar kollektivtilbodet langs sentrale akser og bygger opp under Sørlands- og Bratsbergbanen
4.4	Midt-Telemark har attraktive, verdifulle og tilgjengelege natur- og friluftsområde	4.4.1	Kartlegg naturmangfald og friluftsområde
		4.4.2	Sikrar verdifullt naturmangfald og viktige friluftsområde i arealplanar
		4.4.3	Legg til rette i arealplanar for ein samanhengande «kyststi» langs Norsjø og Bøelva
4.5	Kommune, næringsliv og utdanningsinstitusjonar stimulerer saman til innovasjon og nyskaping	4.5.1	Samarbeider med næringsliv, USN og skular om digitalisering, forskning, innovasjon og grøn næringsutvikling
		4.5.2	Tar i bruk teknologi som bidrar til tenesteinnovasjon og effektive tenester
		4.5.3	Bidrar til nyskaping og produktivitet gjennom innovative anskaffingar
4.6	Midt-Telemark har god beredskap for å foreb. og handtere alvorlege hendingar og klimaendringar	4.6.1	Integrerer omsyn til klimaendringar i all fysisk planlegging
		4.6.2	Kartlegg risiko for flaum og skred
		4.6.3	Sikrar og vidareutviklar blågrøne strukturar som kan handtere ekstremnedbør

Tabell 8 - FRAMTIDA - mål og strategier

Styringsindikatorer for satsingsområdet:

Underkategori	Styringsindikator	Siste status	Godkjent	Krever tiltak	Krever strakstiltak
Klimaansvar/ansvarlig drift	Klimagassutslipp CO2 fra fjorårets regnskap i CO2 ekvivalenter	379123	<180000	180000-280000	>280000
Klimaansvar/ansvarlig drift	Endring, totale klimagassutslipp i kommunene siste fire år (plassering på kommunebarometer)	238. plass	<100. plass	100-200. plass	>250. plass
Klimaansvar/ansvarlig drift	Andel av vannet som går tapt pga lekkasjer (plassering på kommunebarometeret), 22	217.plass	<200.plass	200-250.plass	>250.plass
Klimaansvar/ansvarlig drift	Andel husholdningsavfall levert til gjenvinning og biogassprod. (plass. på kommunebarometeret)	96.plass	<180.plass	180-250.plass	<250.plass
Beredskap	Plassering i Statsforvalterens beredskapstrapp (A-F)	A	A	B-C	D-F
Beredskap	Kommunens beredskapsorganisasjon har øvd i henhold til krav i forskrift om kommunal beredskapsplikt	Ja	Ja	Nei	-
Beredskap	ROS-analyser er fulgt opp	Nei	Ja	Nei	-
Beredskap	Beredskapsplanen er revidert	Ja	Ja	Nei	-
Beredskap	Selvangivelseskjema er levert av alle enheter	Nei	Ja	Nei	-

Tabell 9 - FRAMTIDA - styringsindikatorer

5. Driftsbudsjettet 2024 – 2027

5.1 Regjeringens kommuneopplegg for 2024

Regjeringens forslag til statsbudsjett ble lagt fram 6. oktober. Veksten i frie inntekter er beregnet til 5,1 mrd, som skal dekke 3,1 mrd i demografikostnader, og 1,8 mrd i merkostnader til pensjon. Dette gir en realveksten i *frie inntekter* for kommunene til 0,2 mrd.kr. Av dette er 0,29 mrd satsinger uten øremerking. Dette gir et negativt handlingsrom for kommunene i 2024.

Ved beregning av realvekst i kommunesektorens inntekter for 2024 er det lagt til grunn en kostnadsvekst (deflator) på 4,3% (fordelt med 4,9 % som årslønnsvekst og 3,4 % som prisvekst).

Skatteøren

Regjeringen foreslår at den kommunale skatteøren (kommunen sin del av skatteinntektene) for personlige skattytere for 2024 settes ned med 0,2 prosentpoeng. Denne justeringen har sammenheng med et makroøkonomisk styringsmål om at skatteinntektsandelen (inkl. eiendomsskatt) skal utgjøre 40 pst. av de samlede inntektene. Denne endringen kommer som følge av forventet høyere skatt på inntekt og formue (inkl. naturressursskatt) for 2023, for kommunene samlet, sammenlignet med det sist justerte nivåanslaget for i år.

Frie inntekter

I kommunedirektørens budsjettfremlegg for 2024 er frie inntekter (ordinær skatt, skjønnsmidler og rammetilskudd) satt til **788,2 mill. kr**, som er 4,083 mill. kr høyere enn i beregningene fra KDD. Etter kommunestyrevedtak er frie inntekter justert til 789,7 mill.

Oppgaveendringene over rammetilskuddet omfatter følgende innlemminger, korreksjoner og regelendringer:

(Beløpet i hver av linjene viser kommunens andel av den enkelte korreksjonen (fordelt etter aktuell delkostnadsnøkkel) – og kan brukes i beregningen/dokumentasjonen av rammeendringer for aktuelle tjenestoområder.)

	Makro	Midt-Telemark
Samlet korreksjon i rammetilskuddet 2024 (1000 2023-kr)	3 718 954	5 629
Statlige og private skoler endring elevtall	-119 955	-236
Gratis deltid SFO 2. trinn helårseffekt	863 567	1 489
Redusert makspris barnehager og gratis barnehage 3. barn.	1 723 182	2 943
Redusert pensjonspåslag for private barnehager	-57 469	-102
Gratis barnehage tiltakssonen	71 352	0
Diverse korrigeringer økonomisk sosialhjelp	295 787	591
Pasienttilpasset basistilskudd	250 000	510
Endring kontantstønad - konsekvens for barnehage	119 7000	213
Ekstraordinære inntekter fra konsesjonskraft	558 005	0
Vaksinasjon covid 19 – Engangsbevilgning 2023	-70 924	-161
Ny opplæringslov - div korr.	47 235	93
Diverse korreksjoner	38 472	77

5.2 Driftsbudsjettet 2024

5.2.1 Forutsetninger for kommunens budsjett 2024

Rammetilskudd

Kommunedirektørens budsjettfremlegg bruker KS-modell for beregning av skatt og rammetilskudd. Det er lagt til grunn et innbyggertall på 10.915 pr. 1.1.2024.

Pensjonskostnader

Pensjonskassenes prognoser for 2024 er lagt til grunn for beregning av pensjonspremie, pensjonskostnad, premieavvik og amortisering av premieavvik. Kommunen har to pensjonsleverandører. Statens pensjonskasse (SPK) for pedagogisk personell og KLP for resten av arbeidstakerne.

Nettorammer

Sektorenes budsjetter blir vedtatt på nettoramme (utgifter - inntekter = netto). For sektorene medfører dette at de blir ansvarliggjort i forhold til den totale disponering av sine ressurser. Økte inntekter kan finansiere økt ressursbruk og tilsvarende kan lavere kostnader omprioriteres til andre innsatsområder innenfor samme sektor.

Lønns- og priskompensasjon

Deflator er et teknisk begrep som uttrykker summen av lønns- og prisvekst. For 2024 er anslag på deflator 4,3 % hvorav lønnsveksten er anslått til 4,9 %. Prisvekst på varer og tjenester er anslått til 3,4 %.

Det totale driftsbudsjettet er kompensert for lønnsoppgjør 2024 med kr 21,6 mill.

Lønnsoppgjørspotten er budsjettert i sektor 6 (felles finansiering), bortsett fra de interkommunale samarbeidene, som har egne avsetninger til lønnsoppgjøret for 2024. Lønnsoppgjøret blir budsjettert ut på de ulike driftssektorene i 2024 når oppgjøret er kjent.

Driftsvolumet

Budsjettrammene for sektorene i 2024 tar utgangspunkt i rammene for budsjett 2023. Rammene er deretter justert noe for prognostisert driftsresultat i 2023. I tillegg er det justert for innsparingstiltak og endringer fra statsbudsjettet. De største driftstiltakene på hver sektor er nærmere beskrevet i kapittel 6.

Driftsvolumet er avhengig av utviklingen av frie inntekter (rammetilskudd og skatt), finans (utvikling av renter og avdrag), fond (utviklingen i kommunens fondsavsetninger) og andre statlige tilskudd. I tillegg kommer eiendomsskatt og inntekter fra diverse gebyr og betalingssatser. Dette blir omtalt i det følgende.

5.2.2 Gebyrer og betalingssatser 2024

Vedlagt ligger gebyr- og betalingssatser for 2024.

Gebyrer

Alle forslåtte investeringer er lagt inn i selvkostberegningene for vann og avløp. Fra 2023 til 2024 foreslås en samlet gebyr-økning på rundt 13,9 %, hvor renovasjon øker mest med 20,4 %. Slamtømming reduseres med 2,1 %.

I perioden 2022 til 2027 øker samlet gebyr med kr. 3.911,-, fra kr. 16.570,- i 2022 til kr.20.481,- i 2027. Dette tilsvarer en gjennomsnittlig årlig gebyr-økning på 4,3 %. Gebyreksempelene for vann og avløp er basert på et årlig vannforbruk på 120 kubikkmeter. Gebyrsatsene er inkl. mva. Fondene er planlagt å føres mot 0 i løpet av 4-5 år.

Betalingssatser

I hovedsak er betalingssatsene i Midt-Telemark videreført fra 2023 til 2024, kun justert med kommunal deflator (prisvekst).

En stor endring for året 2024 er at regjeringen reduserer maksprisen i barnehagene fra 3.000 til 2.000 kroner per måned fra 1. august 2024. Ny makspris er lagt inn i budsjett.

Det er vedtatt egne utleiesatser for leie av skoler på kveldstid. Tidligere har vi i hovedsak hatt døgnutleie, men økt etterspørsel for kveldsleie ønsker vi å legge til rette for.

Kommunen leier ut barnehager/skoler til cuper og festivaler. Frem til nå har kommunen fakturert for leie av enkeltrom på skolene, fremover ønsker vi å leie ut hele bygget. Dette vil blant annet forenkle administrasjonen av utleie.

5.3 Obligatoriske oppstillinger med kommentarer

Bevilgningsoversikt - drift §5-4							<i>Tall i 1.000</i>
	Regnskap 2022	Budsjett 2023	Budsjett 2024	Budsjett 2025	Budsjett 2026	Budsjett 2027	
1 Rammetilskudd	417 898	423 920	466 577	471 377	477 727	484 127	
2 Inntekts- og formueskatt	313 542	295 343	323 170	323 170	323 170	323 170	
3 Eiendomsskatt	36 212	38 222	38 230	38 200	38 200	38 200	
4 Andre generelle driftsinntekter	31 134	34 940	51 679	46 679	41 679	36 679	
5 Sum generelle driftsinntekter	798 786	792 425	879 656	879 426	880 776	882 176	
6 Sum bevilgninger drift, netto	773 637	741 962	821 907	821 214	824 264	826 164	
7 Avskrivninger	51 481	52 816	53 020	53 020	53 020	53 020	
8 Sum netto driftsutgifter	825 118	794 778	874 927	874 234	877 284	879 184	
9 Brutto driftsresultat	-26 332	-2 353	4 729	5 192	3 492	2 992	
10 Renteinntekter	3 465	2 500	6 500	6 500	6 500	6 500	
11 Utbytter	27 883	21 000	22 375	22 268	22 268	22 268	
12 Gevinster og tap på finansielle omløpsmidler	0	0	0	0	0	0	
13 Renteutgifter	19 336	30 070	40 815	41 900	40 200	39 700	
14 Avdrag på lån	45 071	46 413	45 079	45 079	45 079	45 079	
15 Netto finansutgifter	33 058	52 983	57 019	58 211	56 511	56 011	
16 Motpost avskrivninger	51 481	52 816	53 020	53 020	53 020	53 020	
17 Netto driftsresultat	-7 910	-2 520	730	0	0	0	
Disponering eller dekning av netto driftsresultat							
18 Overføring til investering							
19 Avsetninger til bundne driftsfond	11 174	2 145	2 795				
20 Bruk av bundne driftsfond	17 275	4 665	2 065				
21 Avsetninger til disposisjonsfond							
22 Bruk av disposisjonsfond	1 809						
23 Dekning av tidligere års merforbruk							
24 Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat	7 910	2 520	-730	0	0	0	
25 Fremført til inndekning i senere år (merforbruk)	0	0	0	0	0	0	

Tabell 11 - Bevilgning drift

Drift fordelt på rammeområder

<i>Tall i 1.000 kr</i>			
Sektor nr.	Sektor navn	2024	2023
1	Stab	121 905	107 711
2	Oppvekst	310 902	281 396
3	Helse og mestring	314 460	268 261
4	Teknisk	63 216	65 636
Sum fordelt på rammeområder		810 483	723 004

Tabell 12- Drift fordelt på rammeområder

Økonomisk oversikt - drift §5-6							<i>Tall i 1.000</i>
	Regnskap 2022	Budsjett 2023	Budsjett 2024	Budsjett 2025	Budsjett 2026	Budsjett 2027	
Driftsinntekter							
1 Rammetilskudd	417 898	423 920	466 577	471 377	477 727	484 127	
2 Inntekts- og formuesskatt	313 542	295 343	323 170	323 170	323 170	323 170	
3 Eiendomsskatt	36 212	38 222	38 230	38 200	38 200	38 200	
4 Andre skatteinntekter	328	290	290	290	290	290	
5 Andre overføringer og tilskudd fra staten	30 805	34 650	51 389	46 389	41 389	36 389	
6 Overføringer og tilskudd fra andre	252 167	191 730	201 908	199 008	201 408	201 408	
7 Brukerbetalinger	40 036	34 641	36 781	35 581	35 581	35 581	
8 Salgs- og leieinntekter	116 692	112 692	127 696	127 696	127 696	127 696	
9 Sum driftsinntekter	1 207 681	1 131 488	1 246 041	1 241 711	1 245 461	1 246 861	
Driftsutgifter							
10 Lønnsutgifter	586 619	580 960	633 756	615 632	603 482	592 082	
11 Sosiale utgifter	142 137	149 686	171 638	169 823	168 473	167 123	
12 Kjøp av varer og tjenester	356 383	294 137	313 782	329 929	348 879	363 529	
13 Overføringer og tilskudd til andre	97 393	56 242	69 115	68 115	68 115	68 115	
14 Avskrivninger	51 481	52 816	53 020	53 020	53 020	53 020	
15 Sum driftsutgifter	1 234 013	1 133 840	1 241 312	1 236 519	1 241 969	1 243 869	
16 Brutto driftsresultat	-26 332	-2 353	4 729	5 192	3 492	2 992	
Finansinntekter							
17 Renteinntekter	3 465	2 500	6 500	6 500	6 500	6 500	
18 Utbytter	27 883	21 000	22 375	22 268	22 268	22 268	
19 Gevinster og tap på finansielle omløpsmidler	0	0	0	0	0	0	
20 Renteutgifter	19 336	30 070	40 815	41 900	40 200	39 700	
21 Avdrag på lån	45 071	46 413	45 079	45 079	45 079	45 079	
22 Netto finansutgifter	33 059	52 983	57 019	58 211	56 511	56 011	
23 Motpost avskrivninger	51 481	52 816	53 020	53 020	53 020	53 020	
24 Netto driftsresultat	-7 910	-2 520	730	0	0	0	
Disp. eller dekning av netto driftsresultat:							
25 Overføring til investering	0	0	0				
26 Avsetninger til bundne driftsfond	11 174	2 145	2 795				
27 Bruk av bundne driftsfond	17 275	4 665	2 065				
28 Avsetninger til disposisjonsfond							
29 Bruk av disposisjonsfond	1 809						
30 Dekning av tidligere års merforbruk	0	0					
31 Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat	7 910	2 520	-730	0	0	0	
32 Fremført til inndekning i senere år (merforbruk)	0	0	0	0	0	0	

Tabell 13 - Økonomisk oversikt

5.4 Frie inntekter

Rammetilskudd og skatt

Frie inntekter (skatt og rammetilskudd) satt til kr 789,7 mill i 2024. Nivået på de frie inntektene i planperioden følger prognosemodellen.

Rammetilskuddet inneholder ordinært skjønn på kr 2,8 mill i 2024 og ut planperioden.

Eiendomsskatt

Eiendomsskattereglene ble justert med virkning fra 1.1.2021.

For bolig og fritidseiendommer er satsen 3,5 promille i Midt-Telemark kommune (Maks promillesatsen kan være 4,0 promille).

Kommunestyret vedtok følgende overgangsperiode for generell sats for Midt-Telemark kommune i K-sak 18/20.

	Overgangsperiode i 3 år med ulik bruk av skattesatser				
	Generell skattesats 2019	Generell skattesats 2020	Generell skattesats 2021	Generell skattesats 2022	Lik generell skattesats 2023
Bø kommune	4,00	4,15	4,30	4,45	4,60
Sauherad kommune	7,00	7,00	7,00	7,00	4,60

Tabell 14 - Overgangsperiode skattesatser

Generell sats i 2023 ble satt til 4,6 promille, satsen er nå lik i hele kommunen.

For næringseiendommer kan kommunestyret øke satsen med maks 1 promille i året, det vil si til 5,6 promille.

I budsjettet for næring er det lagt til grunn 4,6 promille i økonomiplanperioden.

Maks generell skattesats er 7 promille.

Andre generelle driftsinntekter

Midt-Telemark kommune har budsjettet med kr 49,3 mill i integreringstilskudd for 2024. Det er en økning på kr 16,3 mill fra budsjett 2023.

Integreringstilskuddet trappes ned i økonomiplanperioden. Det er planlagt en årlig reduksjon i inntekten på kr. 5 mill. (en samlet nedgang på kr 15 mill i 2024-2027). Det er knyttet stor usikkerhet til dette beløpet grunnet krigen i Ukraina.

5.5 Finansinntekter og finansutgifter

Renteinntekter og utbytte

Det forventes 6,5 mill i renteinntekter (bankkonti) for 2024. Rentenivået har økt det siste året, men vi forventer lite innestående midler deler av året.

Forventet utbytte i 2024 er kr 22,4 mill fra Telemark Energi, Midt-Telemark kraft og IRMAT.

Renteutgifter

Beregning av renteutgifter i 2024 tar utgangspunkt i forventet gjeldsnivå ved utgangen av 2023, samt nytt låneopptak i 2024 på kr 50 mill. For renteutgifter i resterende planperiode er det tatt hensyn til årlig investeringsbeløp og avdrag, samt rentenivå fra gjeldsforvalter.

Budsjettrentene er tilpasset de ulike låneproduktene til Midt-Telemark kommune og følger anbefalt råd fra vår gjeldsrådgiver.

Budsjettrenteestimat	2024	2025	2026	2027
Budsjettrente lengre lån	4,96 %	4,45 %	3,95 %	3,95 %
Budsjettrente korte lån	4,71 %	4,20 %	3,70 %	3,70 %
Budsjettrente Nibor	4,46 %	3,95 %	3,45 %	3,45 %
Budsjettrente PT rente	5,06 %	4,55 %	4,05 %	4,05 %
Budsjettrente Husbanken	4,21 %	3,70 %	3,20 %	3,20 %

Tabell 15 – Budsjettrenteestimat i prosent

Basert på BCM

	2023	2024	2025	2026	2027
Prognose renteutgifter *	28 270	39 015	40 100	38 400	37 900

Tall i 1.000

Tabell 16 - Budsjettrenteestimat. Tall i tusen

* Renteutgiftene korrigeres for renteinntekter fra startlån på om lag kr 1,8 mill fra 2023.

Sammenliknet med budsjett 2023 gir dette økte renteutgifter på 10,7 mill i 2024.

Rentenivået steg mye i 2022 og 2023.

Avdrag

Midt-Telemark kommune betaler avdrag på kr 46,1 mill. i 2023. I 2024 og ut økonomiplanperioden reduseres avdraget til kr 45,1 mill. pr år.

Årsaken til nedgang i avdrag fra 2023 til 2024, er at kommunen ikke tok opp nye lån i 2023.

Det er lagt til grunn et lånebehov på kr 50 mill. (hvert år i økonomiplanperioden).

Som følge av dette legges følgende gjelds- og avdragsprofil til grunn i økonomiplanperioden.

	2023	2024	2025	2026	2027
Gjeld 1.1	1 009 326	963 254	968 154	973 054	977 954
Nytt låneopptak	-	50 000	50 000	50 000	50 000
Avdrag	46 072	45 100	45 100	45 100	45 100

Tall i 1.000

Tabell 17 - Gjelds- og avdragsprofil i planperioden

Netto finans i % av driftsinntektene

Midt-Telemark kommune har vedtatt et finansielt måltall for rente- og avdragsbelastning i % av driftsinntekter. Dette nøkkeltallet viser summen av renter og avdrag i prosent av brutto driftsinntekter. Nøkkeltallet skal vise hvor stor andel av driftsinntektene som er bundet opp i finans, i hovedsak tilbakebetaling av lån. For å oppnå et moderat handlingsrom bør dette måltallet ligge mellom 5 %-10 % av driftsinntektene.

I budsjettet for 2024 utgjør dette måltallet 6,7 %. Hovedgrunnen til dette er lavt rentenivå.

Rentenivået kryper stadig oppover og renteutgiftene stiger. Måltallet er relativt stabilt i økonomiplanperioden.

Disposisjonsfond i % av driftsinntektene

Disposisjonsfond er oppsparte midler som fritt kan benyttes til finansiering av drifts- eller investeringsutgifter. Midt-Telemark kommune har fastsatt et nivå på disposisjonsfondet mellom 5 % - 10 % av driftsinntektene for å ha et moderat handlingsrom. Kommunen har ikke disposisjonsfond ved

utgangen av 2023. For at Midt-Telemark skal kunne oppnå en bærekraftig økonomi må dermed kommunestyret sette i verk et konkret langsiktig arbeid der målet må være en betydelig reduksjon av driftsnivået.

Netto avsetning til fond

Midt-Telemark kommune har ikke midler på disposisjonsfond pr 1/1-24. For å bygge et økonomisk handlingsrom skulle kommunen satt av mye midler til disposisjonsfond i økonomiplanperioden 2024-2027. Kommunen har dessverre for høyt driftsnivå til at dette lar seg gjennomføre.

Til finansiering av investeringer

Investeringene i 2024 finansieres med bruk av lån, ubrukte lånemidler, tilskudd og beregnet momskompensasjon. Egenkapitaltilskuddet til KLP finansieres med kapitalinntekter. Momskompensasjonen utgjør kr 8,5 mill. Lånebehovet i 2024 er etter dette kr 50 mill.

Sum bevilgninger drift

Dette er den samlede bevilgningen til sektorområdene, vist i kapitel 5.3. Rammen for 2024 tar utgangspunkt i rammen for 2023 justert med kostnads- og inntektsendringer. Lønnsoppgjøret for 2024 er budsjettert på felles finansiering og vil bli overført driftssektorene når lønnsoppgjøret for 2024 er ferdig behandlet. Rammen for lønnsoppgjør 2024 er kr 21,6 mill.

Netto driftsresultat i % av driftsinntektene

Netto driftsresultat kan benyttes til finansiering av investeringer eller avsettes til senere bruk (disposisjonsfond), og gir dermed en indikasjon på kommunens økonomiske handlefrihet. Midt-Telemark kommune har et høyt investeringsnivå. Dette tilsier at netto driftsresultat bør være høyere enn 1,75 prosent, og måltallet er satt til mellom 1,75 %-2,0 % for å oppnå et moderat handlingsrom. Midt – Telemark kommune budsjetterer med positivt netto driftsresultat på 0,7 mill i 2024, gitt at rammekuttet på kr 78,5 mill blir gjennomført fullt ut. Måltallet netto driftsresultat i % av driftsinntektene viser 0,06 %, noe som gir oss lite handlingsrom.

For årene 2025-2027 melder vi om ett netto driftsresultat i null, noe selvsagt gir oss et lite handlingsrom.

5.6 Utvikling i økonomiplanperioden

Økonomien til Midt-Telemark er særdeles krevende. Utgiftsnivået er for høyt i forhold til inntektene og det er ikke penger på disposisjonsfondet. De finansielle måltallene er ikke positive.

Det jobbes aktivt med tiltak for å redusere driftsnivået i de fire sektorene. Dette arbeidet må fortsette og intensiveres. KOSTRA-tall og andre måltall viser at vi har et potensiale for reduksjon innenfor flere fagområder. Det påpekes at det i sektor 1-4 er knyttet stor usikkerhet til om foreslåtte tiltak er realistiske.

Eventuelt nye tiltak i Midt-Telemark kommune må finansieres ved omprioriteringer, omstilling, effektivisering eller å legge ned eksisterende tiltak.

Det er foreslått å øke eiendomsskatten til maksimalt nivå i økonomiplanperioden.

I Midt-Telemark kommune er det i 2024 budsjettert med 65 % av driftsutgiftene til lønn. For tjenestoområder som har en statlig bemanningsnorm, er det krevende å justere bemanningen på kort sikt. Her må det skje en effektivisering gjennom å utnytte kapasitet på en bedre måte eller ved å

gjennomføre strukturendringer. For øvrige områder må vi vurdere bemanningen og tjenestenivå for å kunne få til en bærekraftig økonomi.

Finansutgiftene øker i planperioden. Rentenivået har vært på et historisk lavt nivå, men er på vei opp og dette er innarbeidet etter prognose fra finansforvalter. Renteutgiftene øker med om lag kr 10,7 mill fra 2023 til 2024.

I økonomiplanen ligger det inne investeringer for kr 265,1 mill i økonomiplanperioden (inkludert årlig beløp til egenkapitaltilskudd KLP). Av dette utgjør 63,2 mill til VAR-investeringer.

Planlagte låneopptak i perioden er noe høyere enn beregnet avdrag, dette medfører at gjelden økes i planperioden.

Det er budsjettert med kr 22,4 mill i utbytte i 2024. Deretter er det lagt til grunn ett utbytte på kr 22,3 mill (pr. år) i årene 2025-2027.

Økonomiplanen for 2024-2027 er i balanse. Det er ikke midler til å sette av til disposisjonsfond og den økonomiske situasjonen er særdeles krevende.

En kommune med god økonomistyring kjennetegnes ved balanse i løpende drift, ikke for høy lånegjeld og reserver i disposisjonsfond. I intensjonsavtalen for Midt-Telemark kommune er det nedfelt at den nye kommunen skal få «Meir solid økonomi for å takle økonomiske svingingar». Midt-Telemark kommune har vedtatt finansielle måltall. Gjennomgangen i dette dokumentet viser at vi ligger langt unna disse måltallene i planperioden.

6. Sektorenes økonomi og satsingsområder

6.1 Stab / Assisterende rådmann

- 79 årsverk
- 120 folkevalgte
- 4 enhet + Nome og MTK IKT, NAV Midt-Telemark og Nome
- 20-25 lærlinger
- Ca 320 elever i kulturskolen

6.1.1 Om Sektoren

Stab ivaretar overordnet ansvar for økonomi- og personalforvaltning, kommunalt arbeidsgiveransvar for alle ansatte, dokumentsender, kontrollfunksjoner, innbyggerdialog, kultur, planarbeid og folkehelse.

6.1.3 Kommuneplanens handlingsdel

Prioriterte områder i 2023

Mål	Strategi	Tiltak	Drift/inv	2024	2025	2026	2027
1	1.1	Frivilligstrategi/ kontingentkasse	Drift	100	100	100	100
	1.1.4	Handlingsplan digitalisering Gjennomfør konkrete tiltak	Drift	x	x	x	X
	1.3.1	Arbeide videre med åpen kommune. Fokus på universell utforming av digitale løsninger	Drift	x	x	x	X
3	3.1.1	Strategi for heltidskultur. Deltagelse evaluering Tørn - Videreutvikle ut i organisasjonen	Drift	x	x	x	X
	3.1.1	Redusert sykefravær. Bruk av ledelsesverktøy. (people at work)	Drift	x	x	x	X
3.2	3.2.3	Talenthuset – tiltak for ungdom opp til 30 år	Drift	x	x	x	X
3.3	3.3.2	Videreutvikle Gullbring som en arena for kultur og folkehelse	Drift	x	x	x	X
	3.3.3.	Opplevelseskortet til barnefamilier	Drift	x	x	x	X

Tabell 18 - Prioriterte områder STAB

6.2 Oppvekst

- Aktive årsverk 315 (pr september 2023)
- 10 enheter + stab
- 5 skoler (4 offentlige og 1 privat),
- Ca 1212 elever i skolen
- Senter for kvalifisering og inkludering (SKI), inkl læringscenteret som har 140 elever
- 8 barnehager (3 kommunale og 5 private). Gvarv og Hørte er delt opp i to fra 01.01.23. Dette grunnet endring i lovverk.
- Ca 475 barnehagebarn
- Nome og Midt-Telemark PPT
- Nome og Midt-Telemark barnevernstjeneste

6.2.1 Om sektoren

- Sektoren omfatter grunnskoler 1.-10. trinn, kommunale og private barnehager, barnevern, PPT og Senter for kvalifisering og inkludering (SKI).
- Håndterer finansieringen av private barnehager i samsvar med nasjonale regler
- Vedtar og finansierer kjøp av skoleplasser og eventuelle spesialpedagogiske tiltak til elever som er hjemmehørende Midt-Telemark kommune, men som får skoletilbudet sitt i annen kommune.
- Vedtar og finansierer spesialpedagogiske tiltak for barn som er hjemmehørende i Midt-Telemark kommune, men som har barnehagetilbudet sitt i annen kommune eller i private barnehager.
- Nome og Midt-Telemark PPT gir tjenester etter opplæringsloven til barn, unge og voksne med særskilte behov i Midt-Telemark kommune.
- Barnevernstjenesten skal sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp og omsorg i rett tid. Tjenesten skal også bidra til at barn og unge får trygge oppvekstvilkår. Sektoren skal finansiere nødvendige barnevernstiltak
- SKI, har ansvar for mottak og opplæring av flyktinger, og andre som har krav på norskundervisning.

Flyktingetjenesten:

De to siste årene er det bosatt 214 personer. Totalt vil man da ha ansvar for 323 personer. Budsjettet l lagt til grunn for bosetting av 70 personer

Tjenesten har nå gode forutsetninger for å ivareta mottak av rundt 100 flyktinger pr. år, men kan likevel ha behov for å styrke introteamet dersom økningen på bosetting vedvarer. Dette er viktig slik at flere kommer raskere ut i arbeid eller utdanning. Kommunen får integreringstilskudd og norsktilskudd for å kunne utføre bosettingen.

Utfordringer for tjenesten med det høye antallet av bosetting, er norskundervisning og lokaliteter til å undervise i. Det samme gjelder for kontorplasser til avdeling integrering. Pr i dag brukes et bygg på Gvarv, som kun kan brukes dette ene året. Fra høsten 2024 trenger tjenesten et bygg til undervisning og kontorplasser. Dette er en tjeneste, som er avhengig at begge avdelingene ligger tett sammen eller helst under samme tak. En annen utfordring er å få nok kvalifisert undervisningspersonell.

Skole

I budsjettet er det gjort kutt på enkeltposter (jamfør tiltakene). Situasjonen i skolen er utfordrende, da vi sliter med rekruttering av lærere. Det er få vikarer å oppdrive og de som finnes er ikke faglærte. Situasjonen i skolen er de siste årene endret, flere elever med behov for tilrettelegging. Behovet for tilpasset opplæring etter både sakkyndige vurderinger og ivaretagelse av et trygt og godt skolemiljø kan øke behovet for mer personal.

Barnehage

Det samme gjelder for barnehage, hva angår ansatte og vikarer. Antall dispensasjoner fra utdanningskravet er økende. Det er vesentlig å følge pedagogkrav, jamfør kommunebarometeret. Tidlig innsats er viktig for å forebygge utfordringer.

Budsjettet for sektoren er krevende i og med at drifta av sektoren i hovedsak går fra sommer til sommer, mens budsjettet går fra nyttår til nyttår. Flere av tiltakene rettet mot barn og elever i barnehage og skole følger slikt sett et annet årshjul enn budsjettåret. Det gjør at tiltakene i hovedsak får en halvårsvirkning, det være seg budsjettøkninger eller budsjettreduksjoner. Om en sammenligner med meldt behov er rammen for sektoren i budsjettet for 2024 lavere enn hva tjenestene meldte inn som ønsket ramme. Kostra-tallene viser at sektoren ikke kan kutte om en skal fortsette lovlig drift.

6.2.3 Kommuneplanens handlingsdel

Omstillingsarbeidet fortsetter. Gjennom videreutvikling av gode og solide samarbeidsplattformer skal vi finne ytterligere tiltak og gode løsninger som skal effektivisere sektoren.

Prioriterte områder i 2024

Mål	Strategi	Tiltak	Drift/inv	2024	2025	2026	2027
1.1	1.1.2	Ungdomsrådet er en del av den ordinære politisk prosessen og høres i alle relevante saker.	Drift	x	x	x	x
	1.1.5	Videreutvikle samarbeidet med Ung Arena og skolene.	Drift	x	x	x	x
1.3.	1.3.2	Styrker samarbeidet med foreldreutvalga i skole og barnehage i spørsmålet som berører barnas hverdag. Opprette et KFU – kommunalt foreldreutvalg.	Drift	Oppstart KFU	x	x	x
3.1	3.1.2	LBU og ressursgruppa barn og unge som koordinerer tverrfaglige samhandling der det er naturlig. 6 møter i året.	Drift	x	x	x	x

	3.1.3	Revidering og av plan for digitalisering i skolen.	Drift	Settes i drift	x	x	x
3.2	3.2.1.	Delta i desentralisert kompetanseutvikling i skolen, Regional kompetanseutvikling i barnehagen, samt Kompetanseløftet for spesialundervisning i barnehage, skole og PPT. Noe av dette i samarbeid med Nome.	Prosjekt	x	x	x	
	3.2.2	Arbeide systematisk med det psykososiale læringsmiljøet i barnehage, skole og SFO. Ressurspersoner fra alle enheter i sektoren deltar i satsningen "Sammen mot".	Drift/ Prosjekt	X	X	X	X
	3.2.4.	Implementere prosjektet "Se meg" - en modell for systematisk og tidlig identifikasjon av utsatte barn og unge	Drift	Settes i drift	x	x	x
	3.2.4.	Fortsette implementeringsarbeidet i skolene med "Barn som utfordrer"	Drift	x	x	x	x
	3.2.4.	Omorganisering av spesialpedagogisk hjelp i barnehage	Drift	x	x	x	x
	3.2.5.	Ha lærlinger i skole og barnehage	Drift	x	x	x	x
	3.2.6.	Klar oversikt over behovet for barnehageplasser og skole areal i kommunen.	Drift	x	x	x	
	3.2.7.	Videreføre og styrke arbeidet med overganger til barnehage og skole	Drift	x	x	x	x
3.3	3.3.1.	Sørge for å følge opp Nasjonale faglige retningslinjer for mat og måltider i skole og barnehage	Drift	x	x	x	x
	3.3.3.	Vektlegge utjamning av sosiale ulikheter ved utvikling av alle kommunale tjenester	Drift	x	x	x	x

		som for eksempel søskenmoderasjon i SFO, og godt og inkluderende foreldresamarbeid i barnehage og skole.					
	3.3.4.	Opprettholde tilbudet om barnebase på Gvarv skole og Bø skule. Dette for å ha et tilbud for mennesker med behov for kort- og langvarige og/eller koordinerte tjenester, med satsning på forebygging og lavterskel behandlingstilbud.	Drift	x	x	x	x
3.5.	3.5.3.	Kommunen som inkluderende arbeidsplass. Opprettholde språkpraksisplasser i barnehage og skole.	Drift	x	x	x	x
4.2.	4.2.1.	Barnehager og skoler jobber aktivt med målene i rammeplanen for barnehager og læreplanverket for skolene, i forhold til klima- og gassutslipp.	Drift	x	x	x	x

Tabell 19 - Prioriterte området Oppvekst

6.3 Helse og omsorg

- Sektoren er organisert i 4 enheter og med en fagstab
- 383 aktive årsverk (pr. 2. tertial 2023)
- 92 institusjonsplasser fordelt på 2 sykehjem (demens, somatikk, korttidsplass og KAD plasser)
- 16 heldøgns omsorgsboliger primært definert for eldre (Furumoen)
- 86 omsorgsboliger primært definert for eldre
- 6 bofellesskap for mennesker med ulike funksjonsnedsettelse (totalt 39 boliger)

6.3.1 Om sektoren

Sektoren sitt samfunnsoppdrag er oppsummert i helse- og omsorgstjenestelovens formålsparagraf. Denne styrer store deler av vår virksomhet og her står det blant annet at sektoren skal:

- forebygge, behandle og tilrettelegge for mestring av sykdom, skade, lidelse og nedsatt funksjonsevne
- fremme sosial trygghet, bedre levevilkårene for vanskeligstilte, bidra til likeverd og likestilling og forebygge sosiale problemer
- sikre at den enkelte får mulighet til å leve og bo selvstendig og til å ha en aktiv og meningsfylt tilværelse i fellesskap med andre,
- sikre tjenestetilbudets kvalitet og et likeverdig tjenestetilbud,
- sikre samhandling og at tjenestetilbudet blir tilgjengelig for pasient og bruker, sikre nødvendig opplæring av pasient, bruker og pårørende, samt sikre at tilbudet er tilpasset den enkeltes behov,
- sikre at tjenestetilbudet tilrettelegges med respekt for den enkeltes integritet og verdighet og
- *bidra til at ressursene utnyttes best mulig*

Sektoren står i en særskilt krevende økonomisk situasjon og har nå et utfordringsbilde å forholde seg til som vi aldri har sett før. Til det siste så gjelder ikke det bare Midt-Telemark, men noe hele landet påvirkes av. Helsepersonellkommissjonen, som skrev NOU` en «Tid for handling» (NOU 2023:4), skriver blant annet følgende

«Den store personellveksten i helse- og omsorgstjenestene i senere år, i kombinasjon med fremtidig demografisk utvikling, innebærer at utviklingen i tjenestene ikke er bærekraftige. For å unngå et sammenbrudd i tjenestene og i samfunnet for øvrig, foreslår Helsepersonellkommissjonen tiltak på områdene; organisering og samhandling, oppgavedeling, arbeidsforhold og arbeidstid, utdanning og kompetanseutvikling, prioriteringer og digitalisering og teknologisk utvikling».

«Vi opplever et økende sprik mellom forventningene i befolkningen knyttet til omfang, kvalitet og utbredelse av helse- og omsorgstjenestene, og tjenestenes mulighet til å møte forventningene, som følge av personellmessige og finansielle begrensninger. Dette skaper frustrasjon blant alle involverte. En forutsetning for å utvikle en bærekraftig helse- og omsorgstjeneste, er at de involverte – personellet, befolkningen og politikerne – har kunnskap om begrensninger og realiteter som utfordrer den offentlig finansierte helse- og omsorgstjenesten for hele befolkningen. Det er behov for en felles erkjennelse av tjenestenes realistiske omfang og kvalitet. Alle berørte parter må være med på dette; Stortinget, regjeringen, politikerne generelt, tilsynsmyndighetene, helseforetakene og kommunene, arbeidslivets parter, personellet, pasienter, brukere og pårørende.»

Sektoren har tatt store steg i riktig retning i forhold til økonomien. Dette ser vi av KOSTRA-tallene der vi har nærmet oss andre, sammenlignbare kommuner, men vi har fortsatt en god del igjen. Sektoren

er godt i gang med utviklingsarbeidet NOU' en peker på og vil i økonomiplanperioden 2024-27 jobbe videre med disse områdene:

NOU «Tid for handling» sine hovedområder	Aktivitet i sektoren
Organisering og samhandling	<p>Jobbe videre med arbeidspakkene «<i>drift og organisering av bofellesskapene</i>», «<i>drift og organisering av institusjon</i>» og «<i>Psykisk helsetilbud til innbyggerne i kommunen</i>».</p> <p>Starte opp den nye organisasjonsmodellen for hjemmesykepleien i Midt-Telemark</p> <p>Fortsette å se på samarbeidsmuligheter med Nome kommune</p>
Oppgavedeling	<p>Jobbe videre med arbeidspakken «<i>oppgavedeling legetjenesten</i>».</p> <p><i>NB! Oppgavedeling vil være tema i alle arbeidspakkene.</i></p>
Arbeidsforhold og arbeidstid	<p>Fortsette arbeidet med å utforske effekten av ulike varianter av arbeidstidsplanlegging i turnusavdelinger (års-/halvårsturnus, medlevertturnus/ heldøgnturnus etc.). Dette skal skje ute på de respektive avdelingene, i tett samarbeid med Turnusutvalget. Turnusutvalget i kommunen har fått ett nytt mandat høst-23 og skal nå fungere både som kontroll- og rådgivende organ inn mot arbeidstidsplanlegging i sin helhet.</p>
Utdanning og kompetanseutvikling	<p>Følge opp lederutviklingsprogrammet for lederne (med søkelys på temaene <i>godt og modig lederskap, endringsledelse og effektive ledergrupper og team</i>). Følge opp de lokale kompetanseplanene på hver enkelt avdeling (som er rettet mot ansattgruppen).</p>
Prioriteringer	<p>Arbeidspakken «<i>tjenestenivå</i>» og implementering av omsorgstrappen i praksis. Vi skal ha spesielt søkelys på punkt 7 i formålsparagrafen «<i>bidra til at ressursene utnyttes best mulig</i>». Dette arbeidet skal sees i sammenheng med <i>den nye nasjonale prioriteringsveilederen i helse- og omsorgstjenester som kommer sommeren-24</i>.</p>
Digitalisering og teknologisk utvikling.	<p>Følge opp plan for velferdsteknologi og digitale løsninger og ha spesielt søkelys på de tiltakene som viser de klareste gevinstene på sektorens økonomi</p>

6.3.3 Kommuneplanens handlingsdel

Mål	Strategi	Tiltak	Drift/inv	2024	2025	2026	2027
1.1 Innbyggere i M-T opplever tilhørighet til ny kommune	1.1.2 Sikrer barn og unge innvirkning i saker som angår de.	Aktivt bruk av Ungdomsrådet. Sikre barn og unge informasjon og rett til å bli hørt i alle saker som gjelder dem, både ved psykososial, psykisk og somatisk helsehjelp. Barnets beste skal være et grunnleggende hensyn i alle saker som angår dem.		x	x	x	X
	1.2.1 Kartlegge aktivitet i frivillig sektor og potensiale for samskaping med kommunen.	Følge opp og initiere mulige samskappingsprosjekt mellom kommunen og frivillig sektor i arbeidet med bl.a. Leve hele livet reformen, Ung Arena og Sammen Mot. NYBY		x	x	x	X
2.3 M-T er en attraktiv skole- og studiested	2.3.1 Er en aktiv vertskommune og gir et godt tjenestetilbud for elever og studenter.	Fortsette med samarbeidsmøte mellom kommune og USN/SSN vedrørende helsetjenester.		x	x	x	x
3.1 Midt-Telemark kommune gir gode, effektive og tilpassa tjenester til innbyggerne	3.1.1 Har en arbeidsgiverstrategi som legger vekt på å rekruttere kompetanse og tilby større stillinger og gjør kommunen i stand til å yte gode og effektive tjenester	Følge opp handlingsplanen for allmennlegetjenesten og lokal plan for legetjenesten. Videreføre heltidskultur i alle tjenester. Skape fagmiljø som både er stabiliserende og rekrutterende, og legge til rette for kompetanseheving. Etablere simulering- og ferdighetscenter for kompetanseheving for ansatte. Utarbeide en overordnet strategisk kompetanseplan, gjennomføre kompetansekartlegging og utarbeide avdelingsvis kompetanseplaner. Gjennomføre etisk refleksjon i alle avdelinger.		x	x	x	x
	3.1.2 Prioriterer tidlig innsats, forebygging og samarbeid	Helsefremmende tiltak, tidlig innsats og forebygging skal gjennomsyre arbeidet i Omsorgstrappen.		x	x	x	x

	systematisk på tvers av fagområde og tjenester	Dreie fokus fra individuell oppfølging til gruppetilbud. Øke tverrfaglig innsats for å forebygge vold og overgrep, og ivareta utsatte gjennom prosjektet "Sammen Mot". Videreføre og videreutvikle Ung Arena prosjektet. Gjennomføre forebyggende hjemmebesøk for eldre og som fyller 75 år (erstattes med et seniorseminar). Styrke det systematiske ernæringsarbeid i hjemmetjenesten og institusjon Få på plass nødvendige tverrfaglige fagteam/ ressursgrupper med særskilte ansvarsområde og bruke kompetanse på tvers. Gjøre disse kjent.					
	3.1.3 Integrere digitale verktøy og velferdsteknologi i tjenesteproduksjon som gir bedre trygghet for brukarene, bedre tjenestekvalitet og mer effektiv tjenesteproduksjon	Videreføre velferdsteknologitiltak i tråd med egen plan for dette. Sikre best mulig utnyttelse av fagprogrammene Visma Profil, Ressursstyring og CosDoc Ha en aktiv og offensiv holdning til å prøve ut nye digitale verktøy innenfor alle tjenesteområdene.		x	x	x	x
	3.1.4 Arbeider systematisk med kvalitetsutvikling i tjenestene via brukermedvirkning, undersøkinger, styringsdata og faglige retningslinjer	Være «nysgjerrig» på hvordan andre kommuner løser sine oppgaver innenfor Helse- og omsorgssektoren. Arbeidet etter prinsippet "hva er viktig for deg" Bruke NOU "Det viktigste først" og utarbeide lokale prioriteringsnøkler som implementeres i Omsorgstrappen. Gjennomføre brukerundersøkelser etter modell fra bedrekommune.no		x	x	x	x
	3.1.5 Prioriterer å gi tjenester til egne innbyggere	På de tjenesteområdene der det er åpning for å kunne velge om en vil yte tjenester til innbyggere fra andre kommuner, skal en ha system som sikrer at en har ivaretatt egne innbyggere først før en		x	x	x	x

		tilbyr tjenester til andre. Utarbeide retningslinjer for å ta betalt for tjenester som ytes til innbyggere i andre kommuner					
	3.1.6 Har en Omsorgstrapp som klart og tydelig definerer hvilke tjenester kommunen skal ha og hvilket nivå de skal ligge på (verktøy for å prioritere). BEON og LEON prinsippene legges til grunn.	Implementere "Omsorgstrappen" i Helse- og omsorgssektoren		x	x	x	x
	3.2.4 Videreutvikler tidlig innsats og tverrfaglig samarbeid mellom barnehage, skole og skolehelse-tjenesten ved målretta innsats og kompetanse.	Følge opp samarbeidsmodell for barn og unge (Lederteam Barn og Unge og Ressursgruppe barn og unge).		x	x	x	x
	3.3.4 Utvikler tilbudet for mennesker med behov for kort- og langvarige og/ eller koordinerte tjenester, med satsing på forebygging og lavterskel behandlings tilbud.	Videreføre og videreutvikle Ung Arena. Få avklart hvilken kommunal instans som skal ha ansvar for å samordne tjenestetilbudet til barn og unge som trenger helhetlige og samordnede tjenester.		x	x	x	x
	3.4.2 Utvikler hjemmetjenesten for å ivareta medisinsk og praktiske behov og trygghet for hjemmeboende med nedsatt funksjon og prioriterer aktivitetstilbud på dagtid for disse	Satse på hukommelsesteam og hverdagsrehabilitering. Øke kompetansen i hjemmetjenesten til å kunne ta imot nye oppgaver. Øke samarbeidet mellom hjemmetjenesten og frivillige.		x	x	x	x

Tabell 20 - Prioriterte områder Helse og mestring

6.4 Teknisk

Sektoren har ansvaret for et bredt spekter av tekniske tjenester både ovenfor innbyggerne, næringsliv og internt i kommunen. Sektoren forvalter flere lover og forskrifter der noen av de mest sentrale er Plan og bygningsloven, Forurensningsloven, Lov om eiendomsregistrering, Drikkevannsforskriften, Lov om kommunale vass- og avløpsanlegg med flere. Sektoren forvalter og drifter kommunens veier og bygg, leverer drikkevann og avløp og besørger landbruksforvaltningen i kommunen.

- 69,8 årsverk pr. September 2023.
- Teknisk er organisert i 4 enheter
- Jobber med regulering, plan og byggesak.
- Har ansvar for kommunale avgifter og eiendomsskatt.
- Totalt sett har vi ansvar for 230 km med vei, fortau og gang- og sykkelsti veier.
- Kommunene har 478 km med vann og avløpsrør, 5 renseanlegg og 3 vannverk.
- Totalt sett disponerer vi 65000 m² med eide og leide bygg.
- Landbrukskontoret betaler ut ca. 100 mill. med produksjonstilskudd hvert år.

Flere av enhetene har hatt en krevende bemanningssituasjon over flere år. Dette gjelder spesielt forvaltningsenheten som har flere vakante stillinger og byggenheten som har stort press blant annet knyttet til bosetting av flyktninger.

Grunnet behov for innsparinger er flere av tiltakene som ble innført som en midlertidig løsning i august 2023 videreført i 2024. Dette er ikke bærekraftig på sikt med dagens oppgavemengde.

Det er stor usikkerhet knyttet til inntektssiden i budsjettet spesielt for forvaltningsenheten der inntektene er knyttet opp mot byggeaktiviteten i kommunen.

For å kunne dekke inn det generelle innsparingskravet som er lagt inn på 8,0 mill for Teknisk er vi avhengige av at resten av kommunens virksomhet nedskaleres og komprimeres slik at arealbehovet reduseres.

6.4.1 Om sektoren

Forvaltningsenheten:

Bemanningssituasjonen er prekær. Det er per d.d. to ubesatte stillinger på enheten. Det er også tre som går av med pensjon i løpet av 0-2år. Da vil 4 av 9 stillinger være besatt. Nødvendig opplæringstid av nyansatte er minimum 1år.

Dette medfører følgende utfordringer for enheten:

- Mangler tilsynspersonell på byggesak og miljø/utslipp. Krav fra Statsforvalteren at det skal føres tilsyn.
- Mangler personell til oppfølging av kartdata/systemansvarlig (GIS)

Dersom en av de erfarne til blir borte, kan det resultere i at store deler av enheten ikke får levert de tjenestene den skal. Fagområdene er svært avhengige av hverandre, slik at det spiller liten rolle hvilke fagområder som blir «lammet». Vi merker allerede at et år uten GIS ansvarlig gjør at flere rutiner svikter, slik som oppdatering av VA-kart og programvareinstallasjoner. Nåsituasjonen blir delvis reddet av mindre byggeaktivitet og dermed færre oppdrag innenfor dette feltet. Dette gir dessverre også utslag i lavere gebyrinntekter noe det er tatt høyde for i budsjettet. Hvor lenge denne situasjonen vil vedvare er usikkert. Budsjettforslaget innebærer at en av de ubesatte stillingene blir lyst ut, mens den andre holdes vakant for å redusere kostnadene.

For å kunne utføre tilsyn med private avløpsanlegg innføres det et nytt gebyr for dette på kr. 100,- per abonnent. Dette vil ikke dekke kommunens faktiske utgifter til tilsyn, og må ses i sammenheng med at arbeidet startes opp. Gebyret er hjemlet i Forskrift om gebyrer for saksbehandling og kontroll etter forurensningsregelverket, Midt-Telemark kommune.

Gebyr innenfor dette fagområdet er økt med deflator på 5 %.

Bygg:

Energikostnaden vil gå noe ned for 2024, men ikke på nivå med 2022 eller med spottprismarkedet generelt. Dette på grunn av innkjøpsavtale MTK har, som gjør at vi unngår de største toppene, men samtidig mister de laveste bunnpunktene i prismarkedet.

Kostnadene til VAR-gebyrer øker i henhold til gebyrregulativet og dette treffer også våre egne bygg.

Det er varslet betydelig økning i faste driftskostnader i 2024. Dette gjelder områder som forsikring, service avtaler, leasingbiler, samt andre varer og tjenester. Samlet sett er økningen betydelig over kommunal deflator. Budsjettforslaget innebærer at vedlikeholdskostnader på formålsbygg, øvrige kommunale bygg og utleie/omsorgsboliger øker og etterslepet blir større. Det er fare for at flere utleieboliger må tas ut av drift.

Utleieinntekter for gjennomgangs- og omsorgsboliger vil være på samme nivå som i 2023. Det vil ikke være mulig å effektivisere dette ytterligere. Belegget er nær 100% og det er budsjettert med 93% utleiegrad. Det er usikkert om det er mulig å oppnå dette, når vedlikeholdsmidler samtidig blir redusert.

Framleie av boliger til bosetning (flyktning) vil fortsatt være et minusforetak. Erfaring viser at innleiekostnader er høyere enn det en kan forvente å ta inn i leieinntekter til flyktninger. Dette skyldes blant annet at det er en forventning og krav til type boliger og beliggenhet nær Bø sentrum. Denne typen bosetning er og svært tidkrevende og medfører økt drift og ressursbruk. Teknisk er ikke kompensert for dette i innværende år eller budsjett 2024.

Innleiekostnader bygg for 2024 er på samme nivå som i 2023, kun justert med KPI.

Veg:

Store deler av budsjettet er kostnader knyttet til sommer- og vintervedlikehold, samt strøm. Midt-Telemark kommune har rammeavtaler som blir regulert gjennom indekser innenfor sine områder. Indekser for sommer- og vintervedlikehold viser for siste året lavere stigning enn generelt i samfunnet. Disse ligger på omtrent +1,8%.

Senere års erfaring viser at det er behov for å øke rammene for vintervedlikehold og vegsalt. Dette er tatt med i budsjett for 2024.

Drift og vedlikehold av gatelys ble i 2023 overtatt av fylkeskommunen. Dette sammen med noe lavere strømpris for neste år gir reduserte strømkostnader for 2024.

Det er lagt inn innsparinger knyttet til kantklipp, etablering av fartsdempere, asfaltering og grus- og grøfterensk. Dette medfører et økt vedlikeholds-etterslepet på de kommunale vegene, noe som betyr at de fremtidige kostnadene for å sette de i stand øker. Det vil også få negative konsekvenser for framkommelighet og trafiksikkerhet.

VAR:

Det legges opp til en samlet total økning i VARF-gebyrer for en normalbolig med vannforbruk på 120m³ på 13,9%.

I perioden 2022 til 2027 øker samlet gebyr med kr. 3 911, fra kr. 16 570 i 2022 til kr. 20 481 i 2027. Dette tilsvarer en gjennomsnittlig årlig gebyrøkning på 4,3%.

Gebyrøkningen skyldes i hovedsak økte strøm- og renteutgifter, og at vi har brukt opp en del av fondene vi hadde de tre foregående årene for å holde gebyrene nede. Det er ønskelig med en jevnere stigning i gebyrene i årene fremover for å gi en mer forutsigbar kostnad for innbyggerne.

Gebyrøndring fra året før	2024	2025	2026	2027	2028
Vann	10,7 %	2,9 %	1,5 %	-2,4 %	1,7 %
Avløp	17,8 %	2,7 %	2,2 %	1,0 %	1,0 %
Renovasjon	20,4 %	2,5 %	2,4 %	2,5 %	6,9 %
Slamtømming	-2,1 %	9,2 %	11,5 %	0,5 %	-3,2 %
Feiing	13,8 %	2,2 %	2,6 %	2,7 %	5,1 %
Samlet endring	13,9 %	3,4 %	3,2 %	0,5 %	2,2 %

6.4.2 Økonomiske nøkkeltall inkl VAR priser.

Økonomi

Kommentarer

Tiltak	Beskrivelse	Risiko	Konsekvens
Utgiftsøkninger			
Økt kostnad til vintervedlikehold av veg.	Kostnader til vintervedlikehold har vist seg underbudsjettet de siste årene. Dette skyldes delvis krevende vintere, men også prisstigning innen brøytekontrakter. Budsjettet er styrket med 1,7 mill fra budsjett 2023.	Middels	Økt kostnad
Reduserte gebyrinntekter forvaltningsenheten	Forventede inntekter i budsjettet for forvaltningsenheten er redusert med 1,75mill grunnet en forventning om lavere aktivitet innenfor bygg og anlegg i 2024.	Høy	Mindre inntekt
Utgiftsreduksjoner			
Reduksjon landbruk	Kostnadskutt på 100 000,- for landbrukskontoret.	Lav	Red. kostnad
Vakante stillinger forvaltningsenheten	Av to vakante stillinger på forvaltningsenheten holdes en ubesatt. Grunnet at stillingen det ansettes i ikke ennå er lyst ut blir kostnadsreduksjonen for 2024 større enn for en stilling alene. Besparelse 0,8 mill.	Høy	Red. kostnad
Redusert sommervedlikehold veg	Redusert kantklipp, grøfterens, asfaltering og anleggelse av	Middels	Red kostnad

	fartsdempere. Reduksjon 700 tusen.		
Kutt i tilskudd til Telemarksveka	Tilskuddet til Telemarksveka kuttes. Dette er samordnet og avklart mellom kommunedirektørene i Notodden, Nome og Midt-Telemark. Reduksjon 500 tusen.	Lav	Red kostnad
Redusert byggvedlikehold	Reduksjon i byggvedlikehold. Medfører at etterslepet øker og at ikke skader kan repareres. Fare for reduserte utleieinntekter. Reduksjon 1,5 mill.	Høy	Red kostnad
Redusert innkjøp renhold	Redusert innkjøp av matter til inngangspartier. Må økes igjen i 2025. Reduksjon 250 tusen.	Lav	

Tabell 21 - Økonomiske nøkkeltall inkl VAR priser

Gebyrering fra året før	2023	2024	2025	2026
Vann	13,4 %	9,0 %	1,6 %	1,3 %
Avløp	8,3 %	5,3 %	5,0 %	3,1 %
Renovasjon	-20,0 %	-0,4 %	2,6 %	2,5 %
Slamtømming	10,0 %	10,0 %	10,0 %	10,0 %
Feiing	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
Samlet endring	1,1 %	5,4 %	4,1 %	3,4 %

Tabell 22 - Gebyreringer

6.4.3 Kommuneplanens handlingsdel

Mål	Strategi	Tiltak	Drift/inv	2024	2025	2026	2027
1	1.1.1	Sikre medvirkning	Ingen	x	x	x	x
2	2.4.3	VAR Investering. Oppgradere eksisterende anlegg i bakken	Inv	x	x	x	x
2	2.2.2	Styrke samhandling mellom næring, landbruk og reiseliv.	Ingen	x	x	x	x
4	4.2.1	Dette er en del av arbeidet når nye investeringer settes i gang	Drift og inv	x	x	x	x
	4.2.2	Vedlikehold av bygg og vei. Ligger i budsjett.	Drift og inv	x	x	x	x
	4.3.2	GS veger langs hovedveiene.	Pådriver	x	x	x	x
	4.6.1	Integrere arbeidet som motvirker klimaendringer i planer og prosjekt	Drift og inv	x	x	x	x
3	3.3.7	Drift og investering fra temaplan for sykkel. Arbeidet må innarbeides i samarbeid med vei og VA drift og utbygginger.	Drift og inv	x	x	x	x
			Drift	X	X	X	X
			Investering	X	X	X	X

Tabell 23 - Prioriterte området Teknisk

6.5 Midt-Telemark kyrkjelege fellesråd

Kommunen sitt ansvar for finansiering av kirken er gitt i Trossamfunnsloven §14.

Kommunen gir tilskudd til kirkens virksomhet lokalt, herunder tilskudd til bygging, vedlikehold og drift av kirkebygg.

Kommunens tilskudd gis etter budsjettforslag fra soknet.

Midt-Telemark kyrkjelege fellesråd sitt budsjettforslag er vedlagt. I budsjettforslaget bes det om:

- Kr. 7.700.000, - i driftstilskudd
- Kr. 1.800.000, - i investeringstilskudd i tillegg til overføring av ubrukte investeringsmidler fra 2022.

Kommunedirektøren sitt budsjett inneholder

- Kr 8.181.000 i driftstilskudd
- Kr 1.800.000 i investeringstilskudd

Overføring av ubrukte investeringsmidler kommer som egen sak seinere.

Kommunestyret økte overføringa til Fellesrådet med 200.000,- til dekning av merutgifter som følge av lønsvekst for ny kontor.

6.6 Interkommunale samarbeid

6.6.1 Barnevern

Nome og Midt-Telemark barnevernstjeneste sine viktigste oppgaver er å gjennomgå meldinger og undersøkelser innen frist, iverksette nødvendige hjelpetiltak for de barn og foreldre som er i behov av dette, samt oppfølging av fosterbarn/fosterhjem og biologiske foreldre. Barneverntjenesten sitt arbeid er i stor grad styrt av et strengt lovverk og tidsfrister.

Barnevernsreformen som trådte i kraft 01.01.2022 ga kommunene et økt finansieringsansvar for barnevernstiltak. Det vil si et fullt økonomisk ansvar for ordinære fosterhjem, og økte kommunale egenandeler for bruk av spesialiserte hjelpetiltak, spesialiserte fosterhjem, institusjon og akutttiltak. Dette skal gi kommunene bedre muligheter og sterkere insentiver til å prioritere forebyggende tilbud til barn og familier. Reformen gir kommunen økte utgifter da barneverntjenesten selv må skaffe spesialiserte fosterhjem, da Bufetat ikke har bistandsplikt. Spesialiserte fosterhjem må kjøpes fra private aktører, som er svært kostbart for kommunen.

6.6.2 PPT

Nome og Midt-Telemark Pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT) har som mål å bidra til at barn, unge og voksne med særlige behov sikres gode opplærings- og utviklingsmuligheter. PPT er kommunens sakkyndige instans blant annet ved vurderinger om spesialpedagogisk hjelp etter Barnehaeloven og spesialundervisning etter Opplæringsloven. PPT har også ansvar for å bistå barnehager og skoler i arbeidet med kompetanse- og organisasjonsutvikling for å legge opplæringen bedre til rette for barn og elever med særlige behov.

6.6.3 Kommuneoverlege

Kommuneoverlegefunksjonen er en lovpålagt oppgave. Kommuneoverlegen er ansatt i 100 % stilling fordelt på kommunene Midt-Telemark og Nome. Noen av de viktigste oppgavene er knyttet til

smittevern, helsefremmende og forebyggende arbeid, tilsyn med helsetjenester, krisestyring og beredskapsplanlegging, rådgivning, informasjon og helseovervåkning og rapportering.

6.6.4 Midt-Telemark IKT

Nome og Midt-Telemark IKT planlegger, utvikler og drifter data- og mobiltelefonløsninger til alle enhetene i kommunene. Dette inkluderer og de interkommunale samarbeidene. Ramma til Nome og Midt-Telemark IKT er justert ned med 3%.

NMT IKT bestreber å opprettholde et høyt sikkerhetsnivå og jobber for å gi gode tjenester til våre brukere.

Vi deltar i nettverk som bidrar til at våre kommuner skal følge med i den teknologiske utvikling.

6.6.5 Kongsbergregionen

Formannskapene i Nome og Midt-Telemark har bedt kommunedirektørene utrede to interkommunale samarbeid i Kongsbergregionen.

Oppdraget ble gitt etter møte mellom politisk nivå i Kongsbergregionen og Nome og Midt-Telemark IPR.

Kommunedirektørene har laget et felles saksframlegg og en egen sak som går parallelt med budsjett. Tilrådingen fra kommunedirektøren er at kommunene trer inn i disse to interkommunale samarbeid fra 1.1.2025:

- Tjenesteutvikling
- Drift av IKT

6.6.6 Nome og Midt-Telemark Landbrukskontor

Nome og Midt-Telemark Landbrukskontor har ansvaret for å forvalte landbrukspolitikken på lokalt plan. Kontoret har 9 fast ansatte, 1 prosjektmedarbeidere og 1 praktikant. Kontorets hovedoppgave er å forvalte tilskuddordningene som ligger til sektoren, behandle saker etter konsesjonslov, jordlov, skoglov med flere og å være rådgivere på områder som jordbruk, skogbruk, viltforvaltning, vannforvaltning og tilleggsnæringer. Nome og Midt-Telemark kommuner utgjør et av landets største fruktdistrikt og verdiskapingen fra primærnæringa er stor.

Vi har også ansvar for veterinærvakta i Midt-Telemark vaktområde (Nome, Midt-Telemark og Notodden).

Nome og Midt-Telemark landbrukskontor er navet i Landbrukets hus. Landbrukets hus er et fagmiljø bestående for tida av 20 personer som alle er viktige for utvikling av landbruksnæringa både lokalt og innenfor det geografiske området Telemark. Vi utfyller hverandre svært godt og kan slik bistå næringa på best mulig måte.

For 2024 legger en opp til samme nivå på våre tjenester som tidligere.

- Vi er veldig opptatt av å følge opp nye næringsutøvere, både de som starter med tradisjonell landbruksnæring og de som vil etablere nye typer næringer med utgangspunkt i gårdens ressurser. Vi samarbeider med NMTU om rådgivning på tilleggsnæringer.
- Vi forvalter ordninger som utløser store summer til næringa. Det medfører mye oppfølging. Det forventes at vi utfører mange kontroller, og kontroller tar mye ressurser. Vi settes også selv under lupa. Dette gjør at vi må ha system og gode rutiner for eget arbeid.
- Vi har som følge av været i vekstsesongen 2023 mange saker om erstatning. Disse er tidkrevende, og vil trenge sterk prioritering av våre ressurser.
- Veterinærvakta er utfordrende både med hensyn til ressurser og økonomi
- Landbrukets hus er nå fylt helt opp med fagfolk som betjener landbruksnæringa. Dette er svært positivt for landbruket i våre 2 kommuner.

6.6.7 Midt-Telemark Næringsutvikling AS (MTNU)

Midt-Telemark og Nome utvikling AS er kommunenes regionale næringsutviklingselskap. Kommunene eier 52 % av aksjene i selskapet, øvrige aksjonærer er næringslivet. Kommunene bidrar med driftstilskudd til selskapet.

MTNU jobber med bedriftsrådgivning, utviklingsprosjekter, etablererveiledning, forretningsplaner, kopling til bedrifter, ressurspersoner og forskningsinstitusjoner, finansieringsordninger, kurs og arrangementer med mer.

Satsinger for det kommende året vil være å følge opp hovedpunktene i strategisk næringsplan og tilhørende handlingsplan som blir rullert ved inngangen til 2024. MTNU vil jobbe sammen med kommunene om å finne gode utviklingsprosjekter samtidig som vi følger opp regionens bedrifter med omstilling og utvikling.

Kommunenes driftstilskudd dekker ikke hele driftsbudsjettet til MTNU, og MTNU har derfor en kontinuerlig utfordring med å skaffe ekstern finansiering for å kunne opprettholde aktivitetsnivå og antall ansatte.

6.6.8 NAV Midt-Telemark og Nome

NAV Midt-Telemark og Nome er et vertskommunesamarbeid om NAV som betjener innbyggere i Nome og Midt-Telemark kommune ut ifra hovedkontoret i Bø og lokaler på Rådhuset på Ulefoss. Til sammen 42 statlige og kommunale ansatte.

NAV-kontoret jobber ut ifra Lov om Arbeids- og velferdsforvaltningen (NAV-loven) (herunder Arbeidsmarkedsloven, Folketrygdloven, Lov om sosiale tjenester og andre lover som forvaltes av Arbeids- og velferdsforvaltningen). Det foreligger en partnerskapsavtale og driftsavtale mellom stat og kommune, og samarbeidsavtale mellom Nome og Midt-Telemark kommune. Gjeldende partnerskapsavtale fordeler driftskostnadene på stat og kommune etter en fordelingsnøkkel på 46% stat og 54% kommune. Kommunens andel deles mellom Nome og Midt-Telemark ut ifra en fordelingsnøkkel som gir Midt-Telemark kommune om lag 62% av kostnadene og Nome 38% av kostnadene.

Den statlige delen har ansvaret for arbeidsmarkedspolitikken og de statlige velferdsordningene, den kommunale delen har ansvaret for de kommunale sosialtjenestene. I dette ligger oppfølging mot integrering og aktivisering av utsatte grupper og arbeidsrelatert aktivitet. Alle innbyggere har rett på lik behandling, uavhengig av ytelse og alle som har behov for bistand til å komme i jobb har rett på en vurdering av bistandsbehovet regulert i NAV lovens §14a.

Vi har i 2023 hatt en kraftig økning i utbetalinger til brukere som søker om sosialhjelp. Dette skyldes i stor grad mange flyktninger til kommunen som kun har krav på korte introduksjonsløp og dermed ikke har krav på introduksjonsstønad lengre enn maksimalt 12 måneder. Flyktningene mottar sosialhjelp fra kommunen fra de ankommer og til de starter i introduksjonsprogrammet, i snitt 3 måneder. Etter endt introduksjonsprogram kommer de tilbake til NAV og økonomisk sosialhjelp hvis de ikke har klart å skaffe seg jobb. Vi ser at antall flyktninger inn i våre porteføljer steg kraftig høsten 23 og det er høyde for at dette blir liggende høyt i 2024.

NAV fikk i 2023 to ekstra stillingshjerner grunnet det store antall flyktninger som kom, men har kun fått ansatt én. I tillegg har en kommunalt ansatt som jobbet med sosialhjelpsmottakere gått av med pensjon, og vi har derfor ingen flere ressurser i 2023 for å avhjelpe situasjonen. Vi håper å få på plass to nye i 2024. Dette er hensyntatt i budsjettet for 2024.

På flyktningefeltet har vi et pågående samarbeidsprosjekt med, SKI og Nome Voksenopplæring og flyktningetjeneste. Prosjektet er finansiert av Statsforvalteren og NAV Vestfold og Telemark, og avsluttes november 2024. Prosjektet «Felles innsats for rask integrering» har som målsetting å sikre et tett og godt samarbeid om felles brukere hos NAV og SKI (og NVFT) for at flere skal bli raskere økonomisk selvhjulpne.

I tillegg til flyktninger har vi et økende antall unge mottakere av økonomisk sosialhjelp (under 30 år). En stor del av disse vil få aktivitetsplikt og følges opp blant annet av Talenhuset. Vi har 3 stillinger på Talenhuset (statlige og kommunale) og flere som følger opp unge brukere i NAV uavhengig av ytelser. I 2023 kom ny forskrift for tiltak i egenregi, Ungdomsgarantien, som gjelder for all ungdom fra 16-30 år som har fått fastslått at de har behov for hjelp til å komme i arbeid. Ungdomsgarantien skal sikre individuell tilpasset oppfølging i hele garantiperioden slik at flere unge får mulighet til å komme i ordinært arbeid.

Talenhuset har oppfølging av i snitt 60 ungdom i alderen 16-30 år som trenger hjelp til å skaffe seg jobb. Inkludert i tilbudet til Talenhuset har vi en veileder utplassert på Nome vg. skole og Bø vg. skole for å fange opp de som står i fare for å falle ut av skolen, samt for å støtte de som har falt ut når de ønsker å ta opp fag i et privatistløp. Det er stor pågang og vi ser at det tette samarbeidet vi har med videregående skole lønner seg og har forebyggende effekt. Veilederen er i 2024 finansiert 100% av prosjektmidler og samarbeidsavtale med OT tjenesten.

At barnetrygden nå holdes utenfor inntektsgrunnlaget ved beregning av vedtak om økonomisk sosialhjelp, samt at de nasjonale veiledende satsene som NAV Midt-Telemark og Nome forholder seg til ved vurdering av søknadene har økt, resulterer også i at kostnadene for økonomisk sosialhjelp blir høyere for kommunen. Barnefamilier og andre mottakere får imidlertid utbetalt mer enn de gjorde før.

Det er stor pågang av nødhjelpssøknader og det er forventet at dette nivået holder seg i 2024 fordi kostnadene ved å bo og leve er høyere enn tidligere, samt at de statlige satsene ofte ikke strekker til for de som mottar uføretrygd, pensjon, arbeidsavklaringspenger f.eks. Vi må i 2024 jobbe med å gi økonomisk rådgiving til enkelte brukere som kan trenge litt veiledning for å håndtere egen økonomi gjennom måneden.

Arbeidsledigheten i Midt-Telemark er fremdeles lav og andelen helt ledige i september 23 er 1,9% av arbeidsstyrken. NAV har god tilgang på statlige virkemidler for å stimulere til formidling av arbeidskraft, og NAV kontoret jobber fra 2023 med brukere som er lengre unna jobb enn tidligere. De som blir karakterisert som arbeidssøkere som har kort vei til arbeidslivet blir midlertidig fulgt opp fra en nasjonal oppfølgingsenhet (NOE) og kommer ikke inn i NAV kontorets porteføljer før de eventuelt ikke har kommet i jobb innen 6 måneder.

6.6.9 Nome og Midt-Telemark brann og redning (NMTBR)

NMTBR er et deltids brannvesen som består av innkallingsmannskap. Vi har ansvarsområde i Nome kommune og Midt-Telemark kommune med i overkant av 17000 innbyggere. Vi har 4 brannstasjoner og det er tilknyttet 10 mannskap til hver av brannstasjonene. Vi har rullerende hjemmevakt for utrykningsledere, utenom definert arbeidstid 0800-1600. Overordnet vakt har vi døgkontinuerlig.

NMTBR fulltidsansatte består i dag av brannsjef, leder beredskap, leder forebyggende, branninspektør 1,25 årsverk og feiere/brannforebyggere i 4,75 årsverk.

Pr. 1.7 2023 er det registrert 119 særskilte brannobjekter, og 9787 piper/fyringsanlegg i ansvarsområdet.

Brannvesenets oppgaver er regulert i gjeldene lover og forskrifter. Det er Sør-Øst 110 IKS, lokalisert i Tønsberg, som ut-alarmerer oss som lokalt brannvesen ved alarm. Utrykninger er en stor, men nødvendig utgiftspost for oss. Det ut-alarmeres i første omgang kun nærmeste brannstasjon ved utrykning. Ut fra hvor mange som bekrefter at man stiller på alarm, og hvilken kompetanse disse har (les: røykdykker, lastebilsertifikat med mer) så vil man velge å kalle inn ytterligere mannskap ut fra behov fra våre 3 øvrige brannstasjoner. Vi skal som utgangspunkt ha minimum 4 mannskap på hendelsessted innenfor definerte krav til utrykningstid, for deretter å øke slagstyrken etter behov.

Brann- og redningsvesen forskriften, ikrafttredelse 1.3.23, gir føringer for organisering, bemanning og utrustning av brannvesenet. Brann-Ros og forebyggendeanalysen er utarbeidet, og beredskapsanalysen er under arbeid. Disse analysene utgjør samlet dokumentasjon av brannvesenet (tidligere brannordning). Foreløpig konklusjon at vi oppfyller de fleste kravene.

Utover nevnte så er det fokus på at brannstasjonene i ansvarsområdet skal tilfredsstille de fysiske krav som stilles til arbeidsmiljø. Investeringer på brannstasjonene i Lunde, Bø og Gvarv vil som konsekvens føre til at NMTBR på sikt får økte husleieutgifter. NMTBR har mål om at alle brannstasjoner i ansvarsområdet tilfredsstiller kravene fom. 1.1.25. Midt-Telemark kommune sin andel av økte kostnader til husleier estimeres til å bli mellom 1 200 000 og 1 400 000 årlig. Vi håper å få investert sårt tiltrengt inventar i forbindelse med ny brannstasjon i Bø i løpet av byggeprosessen 2024.

Brannvesenet skal ifølge utskiftingsplan fase ut brannbilen tilknyttet Bø brannstasjon i 2024. Brannbilen er da 25 år gammel, og nærmer seg veteranbil-alder. Driftssikkerheten er naturligvis ikke slik den bør være lenger for ett utrykningskjøretøy, og vi ser frem til å forhåpentligvis få ny brannbil i løpet av 2024.

Feietjenesten er basert på selvkost. Beregning for budsjett 2024 at feiegebyr/normalgebyr må settes til 619,- inkl. mva for å dekke forventede kostnader. Dette er en økning på 13,8%.

6.6.10 IRMAT AS.

Selskapet har ansvar for renovasjon for Midt-Telemark kommune. Selskapet driver sin virksomhet stabilt og godt. Den nye gjenvinningsstasjonen på Brenna fungerer bra og har blitt godt mottatt. For 2023 ble det vedtatt reduksjon av gebyr og bruk av driftsfondet. For å stabilisere inntekter og utgifter for 2024 er det nå nødvendig med gebyr økning på 20,4 %. Dette er uheldig og det bør i fremtiden legges opp til en jevnere stigning i gebyrene. IRMAT driver også med kommunal næringsrenovasjon. God drift fører til en prisreduksjon for vår kommune på 5 %.

7. Investeringsbudsjettet 2024 – 2027

7.1 Obligatorisk oppstilling

Bevilgningsoversikt - Investering §5-5							<i>Tall i 1.000</i>
	Regnskap 2022	Budsjett 2023	Budsjett 2024	Budsjett 2025	Budsjett 2026	Budsjett 2027	
1 Investeringer i varige driftsmidler	27 144	44 500	74 440	98 200	52 350	24 550	
2 Tilskudd til andres investeringer	0	1 800	1 500	1 500	1 500	1 500	
3 Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	2 176	2 100	2 400	2 400	2 400	2 400	
4 Utlån av egne midler	0						
5 Avdrag på lån	0						
6 Sum investeringsutgifter	29 320	48 400	78 340	102 100	56 250	28 450	
7 Kompensasjon for merverdiavgift	3 620	4 890	8 240	13 730	3 382	2 610	
8 Tilskudd fra andre	2 712	3 550	2 700	2 300	20 040	0	
9 Salg av varige driftsmidler	126	0	0	100	1 800	2 400	
10 Salg av finansielle anleggsmidler	0						
11 Utdeling fra selskaper	0						
12 Mottatte avdrag på utlån av egne midler							
13 Bruk av lån	21 895	39 960	67 400	85 970	31 028	23 440	
14 Sum investeringsinntekter	28 352	48 400	78 340	102 100	56 250	28 450	
15 Videreutlån	19 528	20 000	25 000	20 000	20 000	20 000	
16 Bruk av lån til videreutlån	19 528	20 000	25 000	20 000	20 000	20 000	
17 Avdrag på lån til videreutlån	4 750	0	4 000	4 500	5 000	6 000	
18 Mottatte avdrag på videreutlån	3 804	0	4 000	4 500	5 000	6 000	
19 Netto utgifter videreutlån	946	-	-	-	-	-	
20 Overføring fra drift							
21 Avsetninger til bundne investeringsfond							
22 Bruk av bundne investeringsfond	-946						
23 Avsetninger til ubundet investeringsfond							
24 Bruk av ubundet investeringsfond							
25 Dekning av tidligere års udekket beløp							
26 Sum overføring fra drift og netto avsetninger	-946	-	-	-	-	-	
27 Fremført til inndekning i senere år (udekket beløp)	968	-	-	-	-	-	

Tabell 24- Bevilgningsoversikt investering

7.2 Investeringsbudsjettet 2024

7.2.1 Årets finansieringsbehov

Planlagte investeringer i anleggsmidler i 2024 utgjør kr 74,4 mill. inkl. mva. Hvert enkelt investeringsprosjekt er kommentert lenger ned i dokumentet.

- Investeringer i aksjer og andeler er egenkapitaltilskudd i KLP på kr 2,4 mill. Finansieres av tilskudd fra andre og salg av varige driftsmidler.

7.2.2 Sum ekstern finansiering

Bruk av lånemidler er budsjettet med kr 67,4 mill. Av dette er kr 22,7 mill. til VAR-anlegg. I tillegg tas det opp kr 25 mill i startlån til videre utlån. Mottatte avdrag på startlån skal utlignes med kommunens nedbetaling til Husbanken, og påvirker dermed ikke balansen.

7.2.3 Utviklingen av startlån

Startlån er lån som lånes ut av kommunen til låntakere som av ulike årsaker ikke får lån i vanlig bank (kjøp av hus eller refinansiering av boliggjeld). Kommunen låner disse midlene inn til gunstige betingelser gjennom Husbanken. Startlåna inngår som en del av tiltakene kommunen samlet forvalter sammen med boligtilskudd og bostøtte til personer som trenger hjelp i boligmarkedet. Startlån inngår slikt sett som en sentral del av kommunens boligsosiale arbeid.

I 2024 er det lagt opp til en startlånsramme på kr 25 mill. I den resterende planperioden (25-27) er det lagt inn årlig låneopptak av startlån på kr 20 mill. I 2023 ble det tatt opp kr 30 mill i Startlån.

7.2.4 Utviklingen av øvrige lån

Brutto lånegjeld vil økes fra kr 963,3 mill. i 2024 til kr 978 mill. ved utgangen av 2027.

Det er lagt til grunn årlige låneopptak på kr. 50 mill i økonomiplanperioden, samt avdrag på kr. 45,1 mill.

7.2.5 Netto lånegjeld (fratrukket pensjonsforpliktelser, utlån og ubrukte lånemidler) i % av driftsinntektene

Langsiktig gjeld omfatter total brutto lånegjeld, altså inkl. utlån og lån til Startlån og VA området.

Netto lånegjeld er langsiktig gjeld fratrukket Startlån, men inkl. lån til VA investeringer.

Nøkkeltallet lånegjeld som betjenes av frie inntekter skal ikke overstige 80 prosent av kommunens driftsinntekter for å beholde et moderat handlingsrom. Dette måltallet ligger er 75,6 % i 2024 og økes til 77,1 % i 2027.

7.2.6 Investeringer i 2024

Midt-Telemark kommune		2024			2025			2026			2027		
Prosj.nr 2024	Prosjektnavn	Egen	Tilsk	Brutto invest.	Egen	Tilsk	Brutto invest.	Egen	Tilsk	Brutto invest.	Egen	Tilsk	Brutto invest.
2440	Parkeringsplass ved NAV			250									
2441	Kjøp av legekontor			6 000									
2442	Utskifting av lyskilder til LED i bygg			300			300			300			
2443	Rive Lektorvegen 34			400									
2228	Kryss Beverøya Sperrevegen			0			800						
2208	Breisås Opheim kommunal andel vegutbygging			300									
2444	Opprusting toalett Akkerhaugen brygge			0			500						
2445	Opprusting søsterhjemmet Gvarv			1 450			3 550						
	Strategisk grunnnerverv og eiendomskjøp						4 000			4 000			4 000
2446	Bru Bygdevegen			900									
2447	Jernbaneundergang Nordagutu			500									
1951	Avtale Svealia			0			750						
2415	Finansiering av investeringer Fellesrådet			1 500			1 500			1 500			1 500
	Tilrettelegging rom kulturskole						250						
2448	Kino - Visningsutstyr			2 500									
2449	Gml. legesenter Gvarv			7 000									
2401	Egenkapitaltilskudd KLP-årlig	2 400			2 400			2 400			2 400		
9920	Avdrag Startlån	4 000			4 500			5 000			6 000		
9920	Betalte avdrag Startlån	-4 000			-4 500			-5 000			-6 000		
2402	MTIKT - Felles investering - årlig			1 500			1 500			1 500			1 500
2403	IKT - Lokal bevilgning MTK			1 500			1 500			1 500			1 500
2404	IKT - skole investering ihh plan-årlig			3 000			3 000			3 000			3 000
2426	Led gatelys			250			250			250			250
2409	Ladestasjoner for kommunale elbiler			300			300			300			300
2450	Kjøp av leigetomt Grautknapp			1 300									
2411	Oppgradering av brannstasjon på Gvarv			4 000									
2453	Ny brannbil			2 450									
2454	Utstyr Bø brannstasjon			340									
2405	Opprusting av kommunale bygg inkl brannsikring			3 200			3 200			3 200			3 200
2406	Opprusting av kommunale veier			2 500			2 500			2 500			2 500
2307	Bø skule, gymsalen. Oppgradering av tekniske anlegg - ENØK			1 000									
	Off toalett i frittsående toalettbygg, Bø sentrum			0			2 500						
2408	Ny OV kulvert Gunheimsvegen			1 000									
2451	Prosjektere ny vei til Norsjø ferieland og Liagrenda.		-300	500			5 000			3 000			
2310	Oppgradering av Bø ungdomsskule			6 000			6 000						
2412	Solcelleanlegg			800			800			800			800
2313	Brygger og gangbru (Forprosjekt + Odden brygge)			500									
2452	Omsorgsboliger		0	2 000			40 500		-19 440	20 000			
	Sum	2 400	-300	53 240	2 400	0	78 700	2 400	-19 440	41 850	2 400	0	18 550

	VAR	Egen	Tilsk	Netto Invest.	Egen	Tilsk	Netto Invest.	Egen	Tilsk	Netto Invest.	Egen	Tilsk	Netto Invest.
2430	Overvann Hagadrag			750									
2431	Kjøp av tomt på Hårdalsgard			100									
2432	Mulighetsstudie avløpsrensing Sauherad			750									
2433	VA Bordvegen			4000									
2320	Vannledning fra Akkerhaugen til Sauherad kirke			600									
2427	Driftsovervåking, felles			500			1 500			3 000			1 500
2331	Prosjektere og rydde opp i VA i Gvarv sentrum.			6000			8 000						
2421	Ny brønn i Hagadrag			500			2 500						
2423	Utvikle og innføre digitale vannmålere			2000			2 000			2 000			2 000
2424	Oppgradere gamle vannledninger			2 000			2 000			2 000			2 000
2425	Oppgradere gamle avløpsledninger			2 000			2 000			2 000			2 000
2428	Vannledning Vreimsida			2 000			3 000			3 000			
2429	Overbygg vannpumpestasjon Hetterud			1 500									
9960	Grunnlagsinvesteringer Jønnbu vann	-1 400			-1 400			-400					
9960	Grunnlagsinvesteringer Jønnbu avløp	-1 000			-900			-200					
	SUM VAR	-2 400	0	22 700	-2 300	0	21 000	-600	0	12 000	0	0	7 500
2422	Startlån			25 000			20 000			20 000			20 000
	Sum startlån	0	0	25 000	0	0	20 000	0	0	20 000	0	0	20 000

Finansiering	MVA/komp	Tilsk	Lån	MVA/komp	Tilsk	Lån	MVA/komp	Tilsk	Lån	MVA/komp	Tilsk	Lån
Prosjekt	8 240	-300	44 700	13 730	0	64 970	3 382	-19 440	19 028	2 610	0	15 940
VAR			22 700			21 000			12 000			7 500
Startlån			25 000			20 000			20 000			20 000
Sum	8 240	-300	92 400	13 730	0	105 970	3 382	-19 440	51 028	2 610	0	43 440

Tabell 25 - Investeringer i 2024

7.2.7 Kommentarer 2024

Prosjekt nummer	Sak	Utfyllende opplysninger
2440	Parkeringsplass ved NAV	Asfaltering og strukturering av parkeringsplass ved NAV.
2441	Kjøp av legekantor	Kjøp av legekantor i Bø som følge av endret avtale med legene.
2442	Utskifting av lyskilder til LED i bygg	Utskifting av eksisterende lyskilder til LED belysning som følge av stans i salget av andre lyskilder og ønske om energieffektivisering.
2443	Rive lektorvegen 34	Lektorvegen 34 står til forfall tett inntil Bø skole. Bygget er for dårlig for bruk.
2228	Kryss Beverøya Sperrevegen	Ombygging av dagens kryss som følge av krav fra Statens vegvesen.
2208	Breisås Oppheim kommunal andel av vegutbygging.	Kommunal andel av vegutbygging.
2444	Opprusting av toalett Akkerhaugen brygge.	Istandsetting av toaletter i renseanlegget ved Akkerhaugen brygge som et tilbud til turister og andre brukere av området.
2445	Opprusting av søsterhjemmet Gvarv.	Innvendig og utvendig opprusting av bygget. Flere av leilighetene i bygget er per i dag ikke egnet for utleie.

2446	Bru Bygdevegen	Bru over Sauaråa. Skiftes ut med rør om mulig for å fjerne krav om kontroll og vedlikehold som bru.
2447	Jernbaneundergang Nordagutu	Fjerne gammel asfalt og senke vegbanen så langt som mulig for å legge til rette for tømmertransport.
1951	Avtale Svevalia	Kommunen forhandler fortsatt med grunneier.
2415	Finansiering av investeringer fellesrådet	
	Tilrettelegging rom kulturskole	
2448	Kino visningsutstyr	
2449	Gammelt legesenter på Gvarv	Kontorene og ventilasjon må oppgraderes før ny virksomhet kan flyttes inn i bygget.
2401	Egenkapitaltilskudd KLP	Kan ikke finansieres med lån -
2302	MTIKT – Felles investering - årlig	
2304	IKT skole – Investering i hht årlig plan	
9920	Avdrag startlån	
9920	Betale avdrag startlån	
2402	MTIKT Felles investering årlig	IT investeringer 2024
2403	IKT Lokal bevilgning MTK	
2404	IKT Skole investering i henhold til plan	IT investering skole 2024
2426	Led gatelys	Fortsette med utskiftingen fra halogen til LED.
2409	Ladestasjoner for kommunale biler	Kommunen innfører gradvis elbiler i driften og trenger flere ladepunkt.
2450	Kjøp av leietomt Grautknapp	Eies av OVF. Forhandling utsettes til tomta ved Frivillighetscentralen er avklart.
2411	Oppgradering av brannstasjon på Gvarv	Brannstasjonen har et pålegg fra arbeidstilsynet over seg. Arbeidet skal sees i sammenheng med ny brannstasjon i Bø.
2453	Ny brannbil	Kjøp av ny brannbil i henhold til investeringsplan for brannvesenet.
2454	Utstyr Bø brannstasjon	Kjøp av utstyr og inventar som følge av bygging av ny brannstasjon i Bø.
2405	Opprusting av kommunale bygg inkl brannsikring	Oppgradering av bygg og brannsikring av våre bygg
2406	Opprusting av kommunale veger	Oppgradering av kommunale veger. Oppgradering for økt bæreevne og

		framkommelighet, bedre trafiksikkerhet og lavere driftsutgifter.
2307	Bø skole. ENØK oppgradering av gymsalen	Våtrom og ventilasjon har dårlig funksjon, fører til høye energikostnader og gir dårlig brukeropplevelse. Energibruken vil nå bli styrt.
	Off. Toalett i Bø sentrum	Sentrum har dårlig tilgang på toalett på kveld og natt. Det har vært et ønske over mange år for å få dette på plass. Vil føre til driftskostnader.
2408	OV kulvert Gunheimsveien	Dagens bruløsning krever en oppgradering. Skiftes ut med rør om mulig for å fjerne krav om kontroll og vedlikehold som bru.
2451	Ny vei til Nordsjø ferieland og Liagrenda	Dagens vei går gjennom et boligfelt og har svært dårlig kapasitet. Søkt trafiksikkerhetsmidler fra fylkeskommunen.
2310	Oppgradering av Bø ungdomsskole	Oppgradering av toalett, kontor for lærerne, to spesialrom og nok klasserom. Egen plan.
2412	Solcelleanlegg	Legge solcelleanlegg på taket av kommunale bygg. Et anlegg pr. År.
2313	Brygger og bruker (forprosjekt Odden brygge)	I forbindelse med tiltaksmidler for 30 år siden ble brygger og bruer langs kanalen rustet opp. Nå kreves en oppgradering av disse tiltakene for å ivareta sikkerheten.
2452	Omsorgsboliger	En planlegger inntil 12 omsorgsboliger.
2430	Overvann Hagadrag	Overvannsrør fra Rv36 og forbi brønnområdet ved Hagadrag for å sikre dette ved kjemikalieutslipp som følge av trafikkulykke ol.
2431	Kjøp av tomt Håraldsgård	
2432	Mulighetsstudie avløpsrensing Sauherad	Mulighetsstudie for framtidig løsning for avløpsrensing i Sauherad delen av kommunen.
2433	VA Borgevegen	Oppgradering av VA nett i deler av Borgevegen.
2320	Vannledning fra Akkerhaugen til Sauherad kirke.	Denne ledningen er så dårlig at en kontinuerlig tetter vannlekkasjer. Mindre gjenstående arbeid.
2427	Driftsovervåking felles	Dagens driftsovervåking må oppgraderes og etter hvert skiftes ut.
2331	Prosjekter og rydde opp i gamle VA anlegg i Gvarv sentrum	Her ligger det et gammelt ledningsnett over hverandre med feilkoblinger. Dette fører til fremmedvann inn på renseanlegget og vannlekkasjer i dårlige rør.

2332	Forprosjekt toalett Bø sentrum	Oppstart av forprosjekt toalett Bø sentrum
2421	Ny brønn i Hagadrag	Brønn nr. 2 må snart pensjoneres. Derfor må en få på plass en ny brønn for å holde vannkapasiteten på et akseptabelt nivå.
2423	Utvikle og innføre digitale vannmålere	Arbeidet er i gang og vil på sikt føre til kundene betaler for vannmengden som blir brukt. Erfaring viser at totalforbruket da blir redusert.
2424	Oppgradere gamle vannledninger	Brukes for å oppgrader og sikre ledningsnett.
2425	Oppgradere gamle avløpsledninger	Brukes for å oppgrader og sikre ledningsnett.
2428	Vannledning Vreimsida	Målet med ledningen er å starte arbeidet med en dobbel sikring av vannledningen forbi Sandbrua. I første omgang vil nye abonnenter på Vreimsida få kommunalt vann.
2429	Overbygd pumpestasjon Hetterud	Dagens løsninger er dårlig og fyller ikke HMS krav.
9960	Grunnlagsinvesteringer VA Jønnbu - Lifjell.	Kommunen har stått for utvidelse av hovedledningsnett. Innbetaling fra hver hytte som blir solgt ihht til utbyggingsavtale.
2422	Startlån	Startlån for 2024 er 25 mill. Samsvarer om lag med tildelt beløp i 2023.

Tabell 26 - Kommentarer til investeringer

8. Statsbudsjettet, handlingsregler og begrepsforklaringer

8.1 Statsbudsjettet

Årshjulet for regjeringens informasjon om kommuneøkonomien:

- I mai måned legges kommuneproposisjonen for kommende år frem. Kommuneproposisjonen beskriver vekstanslag og vesentlige endringer i oppgaver og økonomi for neste år.
- Forslag til statsbudsjett legges frem i begynnelsen av oktober. Budsjettet inneholder en status og nye anslag på inntekter og kostnader for inneværende år i tillegg til budsjett for kommende år. Statsbudsjettet blir vedtatt i Stortinget medio desember og Kommunedirektøren må derfor bygge sitt budsjettforslag for Midt-Telemark kommune på forslaget til statsbudsjett.
- Revidert nasjonalbudsjett (RNB) legges frem i mai og beskriver endringer i forutsetningene fra statsbudsjettet for inneværende år.
- Sammen med RNB legges kommuneproposisjonen for kommende år frem.

8.2 Finansielle måltall

Det er fastsatt følgende finansielle måltall for Midt-Telemark kommune, se K-sak 22/20.

	2024	Lite handlingsrom	Moderat handlingsrom	Større handling
Netto driftsresultat i % av driftsinntektene	0,06 %	< 1,75%	1,75%-2%	>2%
Disposisjonsfondt i % av driftsinntektene	-	< %5	5%-10%	>10%
Netto lånegjeld i % av driftsinntektene	75,6 %	>100%	100%-80%	<80%
Netto finans i % av driftsinntektene	6,7 %	>10%	5%-10%	<5%
Arbeidskapital i % av driftsinntektene	Avventer R-2023	< 10%	10%-15%	>15%

Tabell 27 - Finansielle måltall

De finansielle måltallene i 2024 går frem av kolonnen til venstre og er kommentert fortløpende i dokumentet.

8.3 Begrepsforklaringer

8.3.1 Kommuneloven

Stortinget vedtok i juni 2018 ny kommunelov. Mesteparten av den nye kommuneloven trådte i kraft høsten 2019. Kapittel 14, økonomiforvaltning trådte i kraft fra og med 1.1.2020. Ny forskrift av 7. juni 2019 nr. 714 om økonomiplan, årsbudsjett, og årsrapport tredde også i kraft 1.1.2020.

I tråd med kommunelovens §14-2 kommunestyret i sak 21/20 vedtatt økonomireglement for Midt-Telemark kommune. Kommunestyret har i sak 22/20 vedtatt finansielle måltall for utviklingen av Midt-Telemark kommunes økonomi.

8.3.2 Kommunale resultatbegreper

Regnskapsmessig mer- eller mindreforbruk

Når en kommune har høyere utgifter eller lavere inntekter enn budsjettet blir det gjerne sagt at kommunen går med underskudd. Mer presist er det å si at kommunen har et regnskapsmessig merforbruk. Dette behøver imidlertid ikke bety at kommunens økonomi er svekket sammenlignet med fjoråret. Anta at det er budsjettet med en avsetning på kr 4 mill. til fond (styrking av egenkapitalen), men at beløpet må reduseres til kr 2 mill. i regnskapet som følge av et merforbruk i tjenestene eller sviktende inntekter. Til tross for et negativt budsjettavvik vil driftsresultatet være positivt.

Brutto driftsresultat

Brutto driftsresultat er differansen mellom driftsinntekter og driftsutgifter, der driftsutgiftene også inkluderer avskrivninger. Dette er dermed et mål på om kommunens driftsinntekter over tid bærer driftsutgiftene. Et positivt brutto driftsresultat vil være nødvendig dersom finansutgiftene (renteutgifter og avdrag) er større enn finansinntektene (renteinntekter og utbytte).

Netto driftsresultat

Netto driftsresultat er det mest brukte resultatbegrepet i kommunesektoren. Dette resultatet kommer

frem som en differanse mellom driftsinntekter, driftsutgifter og netto finansutgifter. Resultateffekten av avskrivningene er her eliminert. Om kommunen har holdt seg innenfor budsjettet er ikke et tema for dette begrepet.

Et positivt netto driftsresultat er en forutsetning for å kunne egenfinansiere investeringer (reducere nye låneopptak) og bygge opp disposisjonsfond (etablere buffere). En svakhet ved netto driftsresultat er at det ikke gir et tilstrekkelig godt bilde av den mer langsiktige utviklingen i en kommunes økonomi. Et lavt vedlikeholds nivå vil for eksempel påvirke driftsresultatet positivt. En annen innvending er at avdrag og ikke avskrivninger inngår i resultatbegrepet, slik at kapitalslitet ikke blir tatt tilstrekkelig hensyn til. Dette er et argument for at kommunene bør ha et netto driftsresultat som tilsvarer 1,75 % av driftsinntektene.

Et annet forhold er at avsetninger til bundne fond (øremerkede formål) vil bidra til positive driftsresultat i det året pengene settes av i regnskapet, men vil svekke resultatet tilsvarende når midlene skal brukes i driften senere år. Endringer i pensjonspremieavvik og dekning av tidligere års underskudd vil også påvirke driftsresultatet, uten at disse forholdene bidrar til å gi et bilde på den reelle økonomiske situasjonen i det aktuelle regnskapsåret

Premieavvik og pensjon

Pensjonskassene beregner en premie som skal innbetales med utgangspunkt i regler og kriterier gitt av Finanstilsynet. For å beregne kostnaden kommunen kan utgiftsføre i regnskapet er det regler gitt av Kommunal- og moderniseringsdepartementet som gjelder. Dersom innbetalt premie er høyere enn tillatt kostnadsnivå, må kommunene inntektsføre mellomværende, premieavviket, i regnskapsåret. Inntektsføringen utgiftsføres over de kommende 7 år. Er kostnaden høyere enn premien behandles premieavviket som ovenfor, men med motsatt fortegn. Denne metoden har medført at Midt-Telemark kommune sitter med en "gjeld" på kr 74,0 mill. pr. 1.1.2023 som skal utgiftsføres i årene som kommer.

Inntektssystemet for kommunene

Det overordnede målet med inntektssystemet er å jevne ut kommunenes forutsetninger for å gi et likeverdig tjenestetilbud til innbyggerne sine. Ved fordelingen av rammetilskuddet tas det hensyn til strukturelle forskjeller i kommunenes kostnader (utgifts-utjevning) og forskjeller i skatteinntektene (skatteutjevning eller inntektsutjevning). Skatt og ramme-tilskudd betegnes som kommunenes frie inntekter. Sammen med momskompensasjonen skal disse inntektene dekke ca. 80 % av kommunenes utgiftsbehov.

For de resterende 20 % må kommunene selv skaffe inntekter, som for eksempel brukerbetaling, utbytte, eiendomsskatt og finansinntekter. Årlig beregnes det et gjennomsnittlig utgiftsbehov pr innbygger i Norge. For 2024 utgjør dette kr 64.893, -. Rammetilskuddets andel av utgiftsbehovet kalles innbyggertilskudd og er på kr 29.832, - for 2024. Innbyggertilskuddet for den enkelte kommune justeres for strukturelle forskjeller, som for eksempel alders-sammensetningen i befolkningen. Ut fra disse beregningene er Midt-Telemark kommune en kommune som er noe mindre kostnadskrevenende å drifte enn landsgjennomsnittet. I 2024 har Midt-Telemark kommune en kostnadsindeks på 1,03072 dvs vi har et utgiftsbehov 3,1 % over landsgjennomsnittet på 100 %.

Skatteinntektene til kommunene er andel av innbyggernes innbetalte skatt på formue og inntet. Innbetalt skatt fordeles til kommunen, fylkeskommunen, staten og folketrygden. Også når det gjelder skatteinntektene er det en ordning i inntektssystemet som delvis ivaretar at kommunene har ulike skatteinntekter pr innbygger. Ti ganger årlig beregnes en gjennomsnittlig inntekt pr innbygger for landet totalt og pr kommune. Kommuner som har skatteinntekter utover landsgjennomsnittet får et trekk som benyttes til kompensasjon til de kommunene som har lavere skatteinntekter enn landsgjennomsnittet. Kommunene blir ikke justert helt ned eller helt opp til landsgjennomsnittet. Kommuner med skatteinntekter under landsgjennomsnittet betegnes som lavinntektskommuner. Midt-Telemark kommune er en lavinntektskommune.

Kommunebarometeret

Kommunal Rapport utgir kommunebarometeret. Kommunebarometer 2023 gjelder nøkkeltall rapportert fra regnskapsåret 2022. Barometeret er en sammenligning av landets kommuner, basert på til sammen 155 nøkkeltall innen 12 ulike sektorer. Hensikten med barometeret er å gi beslutningstakere en lettfattelig og tilgjengelig oversikt over hvordan kommunen driver. Tallene er i hovedsak hentet fra Statistisk sentralbyrås Kostra-database. De har i tillegg hentet statistikk fra kilder som Utdanningsdirektoratet, Helsedirektoratet, Folkehelseinstituttet og Norsk kulturindeks fra Telemarksforskning. Midt-Telemark kommer i 2023 på en 201 plass blant kommunene i Norge.

9. Tilskudd til lag, organisasjoner og næring

	Budsjett 2023	Budsjett 2024
<i>Næring (eks. mva)</i>		
MTNU	2 060 000	2 060 000
Visit Bø	929 000	929 000
Telemarksveka	250 000	-
Visit Telemark	371 000	371 000
Telemarkskanalen Natur og kulturpark	379 000	379 000
Norsk bane	21 000	21 000
Haukelivegen	26 000	26 000
<i>Tilskudd</i>		
Telemark Røde kors	450 000	420 000
Bø og Gvarv Røde kors	100 000	100 000
Bø frivillighetssentral	450 000	440 000
Bø frivillighetssentral - Lønstilskudd	240 000	240 000
Sauherad frivillighetssentral	450 000	440 000
Sauherad frivillighetssentral - Lønstilskudd	240 000	240 000
<i>Anleggsbidrag (driftstilskudd)</i>		
Sandvoll idrettsanlegg	410 000	410 000
Bø skiskytterlag	150 000	150 000
Sauherad IL	115 000	115 000
Akkerhaugen Bueskytterklubb	30 000	30 000
Akkerhaugen Ballklubb	10 000	10 000
Bø løypelag	15 000	15 000
Nordagutu sambruksanlegg	70 000	70 000
<i>Diverse leieavtaler</i>		
Leie av Kjernehuset, Gvarv	160 000	160 000
Leie av Nes menighetshus (tidligere barnehage)	250 000	250 000
Lifjell løypelag, inntekt fra park.automat Jønnbu/Lifjell	- 90 000	- 200 000
Parkering Gyrestolen, inntekt	- 25 000	- 200 000
Leie Patmos	30 000	30 000
Myllargutstoga	20 000	20 000
AP, grunnleie Frivoll	60 000	60 000
<i>Vedtatte kulturtilskudd</i>		
Kulturmidler idrett og kultur	150 000	150 000
17.mai	70 000	70 000
Folkemusikkarkiv	32 000	32 000
Norsk Hardingfelesenter	50 000	50 000

Sørnorsk folkemusikksenter	50 000	50 000
Kroa i Bø	150 000	150 000
Norsk eplefest	100 000	100 000
Telemarkfestivalen	100 000	100 000
Akkerhaugen Rockesamfunn	50 000	50 000
Norsjø Kammermusikkfestival	50 000	50 000
Bøker i Bø	50 000	50 000
Evju bygdetun	570 000	595 000
Bø Museum	383 000	406 000
Frivilligstrategi	100 000	100 000
SUM	9 227 276	8 690 276

Tabell 28 - Tilskudd til lag, organisasjoner og næring